

ಅಧ್ಯಾಯ - 7

ಪರಾತ್ಪರ ಜ್ಞಾನ

ಶ್ಲೋಕ - 1

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ

ಮಾಯಾಸಕ್ತಮನಾಃ ಪಾರ್ಥ ಯೋಗಂ ಯುಜ್ಜನ್ಮದಾಶ್ರಯಃ |
ಅಸಂಶಯಂ ಸಮಗ್ರಂ ಮಾಂ ಯಥಾ ಜ್ಞಾಸ್ಯಸಿ ತಚ್ಚಕ್ಷಣಂ ||೧||

ಶ್ರೀ ಭಗವಾನ್ ಉವಾಚ—ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನು ಹೇಳಿದನು; ಮಯಿ—ನನ್ನಲ್ಲಿ; ಆಸಕ್ತ ಮನಾಃ—ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಸಕ್ತವಾಗಿಸಿ; ಪಾರ್ಥ—ಪೃಥ್ವಿಯ ಕುಮಾರನೇ; ಯೋಗಮ್—ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು; ಯುಂಜನ್—ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತ; ಮತ್ ಆಶ್ರಯಃ—ನನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ, (ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ); ಅಸಂಶಯಮ್—ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದೆ; ಸಮಗ್ರಮ್—ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ; ಮಾಮ್—ನನ್ನನ್ನು; ಯಥಾ—ಹೇಗೆ; ಜ್ಞಾಸ್ಯಸಿ—ನೀನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲೆ; ತತ್—ಅದನ್ನು; ಶ್ಚಕ್ಷಣಂ—ಆಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸು.

ಅನುವಾದ

ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು — ಪಾರ್ಥ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ, ಸಂಶಯವಿಲ್ಲದಂತೆಯೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕೇಳು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಎಲ್ಲ ಭಾಗ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣನಾದವನು. ಇಂತಹ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಅವನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗುವ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳನ್ನೂ, ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತಳೆಯದ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರನ್ನೂ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಮೊದಲ ಆರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಯೋಗಗಳಿಂದ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಏರಬಲ್ಲ ಭೌತಿಕವಲ್ಲದ ಆತ್ಮವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು, ಎಂದರೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಎಲ್ಲ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸ್ವರೂಪದ್ದು ಎಂದು ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ

ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಪರಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲಾರ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಯೋತಿಯ ಅಥವಾ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಪರಮ ಸತ್ಯದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅರಿವಲ್ಲ, ಅದು ಭಾಗಶಃವಾದದ್ದು. ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಜ್ಞಾನವೇ ಕೃಷ್ಣ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ತಂತಾನೇ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕೃಷ್ಣನೇ ಅಂತಿಮ ಜ್ಞಾನ ಎಂದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಯೋಗದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಗಳು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೆಟ್ಟುಗಲ್ಲುಗಳು ಮಾತ್ರ. ನೇರವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗುವವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಯೋತಿಯ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವು ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪರಮ ಸತ್ಯ, ಬೀವಿಗಳು, ಭೌತಿಕ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಅವುಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಆದ್ದರಿಂದ ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಕಡೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದಂತೆ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ಒಂಬತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳ ನಿಗದಿತ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಿಂದ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಾದ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಒಂಬತ್ತು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಶ್ರವಣಮ್. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ, **ತಚ್ಚಣು** ಎಂದರೆ, 'ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ಅವನಿಂದ ಕೇಳಿದವನು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮನುಷ್ಯನಾಗಲು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ಪರಿಶುದ್ಧ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತನಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಬರಿಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ಶಿಕ್ಷಣಹೊಂದಿದ್ದು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಬೀಗುವ, ಭಕ್ತನಲ್ಲದವನಿಂದ ಕಲಿಯಬಾರದು.

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನೂ ಪರಮ ಸತ್ಯವೂ ಆದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಸ್ಕಂಧದ ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದೆ —

ಶೃಣ್ವತಾಂ ಸ್ವಕಥಾಃ ಕೃಷ್ಣಃ ಪುಣ್ಯ ಶ್ರವಣಿಕೀರ್ತನಃ |

ಹೃದ್ಯಂತಃಸ್ಥೋ ಹೃಭದ್ರಾಣಿ ವಿಧುನೋತಿ ಸುಹೃತ್ ಸತಾಮ್ ||

ನಷ್ಟಪ್ರಾಯೇಷ್ಟಭದ್ರೇಷು ನಿತ್ಯಂ ಭಾಗವತಸೇವಯಾ |

ಭಗವತ್ಕೃತಮಶ್ಲೋಕೇ ಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ನೃಷಿಣೀ ||

ತದಾ ರಜಸ್ತಮೋಭಾವಾಃ ಕಾಮಲೋಭಾದಯಶ್ಚ ಯೇ |

ಚೇತ ಏತೈರ್ ಅನಾವಿದ್ಧಂ ಸ್ಥಿತಂ ಸತ್ವೇ ಪ್ರಸೀದತಿ ||

ಏವಂ ಪ್ರಸನ್ನಮನಸೋ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯೋಗತಃ |

ಭಗವತ್ಕೃತವಿಜ್ಞಾನಂ ಮುಕ್ತಸನ್ಸೃಜಾಯತೇ ||

ಭಿದ್ಯತೇ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಃ ಭಿದ್ಯಂತೇ ಸರ್ವಸಂಶಯಾಃ |

ಕ್ಷೀಯಂತೇ ಚಾಸ್ಯ ಕರ್ಮಾಣಿ ದೃಷ್ಟ್ವ ಏವಾತ್ಮನೀಶ್ವರೇ ||

"ಕೃಷ್ಣನ ವಿಷಯವನ್ನು ವೇದ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಕೇಳುವುದು ಅಥವಾ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಮೂಲಕ ನೇರವಾಗಿ ಅವನಿಂದಲೇ ಕೇಳುವುದೇ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ. ತನ್ನ ವಿಷಯ ಕೇಳುವವನಿಗೆ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಮ ಹಿತೈಷಿಯಾದ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸದಾ ಕೃಷ್ಣನ ವಿಷಯ ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ಭಕ್ತನನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಹಜ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಭಾಗವತದಿಂದಲೂ ಭಕ್ತರಿಂದಲೂ ಕೃಷ್ಣನ ವಿಷಯ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೇಳಿದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮನುಷ್ಯನು ರಜೋಗುಣ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಐಹಿಕ ಕಾಮ ಮತ್ತು ಲೋಭಗಳು ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಮಾಲಿನ್ಯಗಳು ತೊಡೆದುಹೋದಾಗ ಸಾಧಕನು ಪರಿಶುದ್ಧ ಸತ್ಯಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಿಂದ ಚುರುಕಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಭಗವಂತನ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಭೌತಿಕ ವ್ಯಾಮೋಹದ ಗಂಟನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನು ಕೂಡಲೇ **ಅಸಂಶಯಂ ಸಮಗ್ರಮ್** ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅಥವಾ ಪರಮ ಸತ್ಯನಾದ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ" (ಭಾಗವತ 1.2.17-21).

ಆದುದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅವನ ಭಕ್ತರಿಂದ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವುದೇ ಕೃಷ್ಣವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸರಿಯಾದ ದಾರಿ.

ಶ್ಲೋಕ - 2

ಜ್ಞಾನಂ ತೇನಹಂ ಸವಿಜ್ಞಾನಮಿದಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಶೇಷತಃ |

ಯಚ್ಚ್ಛಾತ್ವಾ ನೇಹ ಭೂಯೋಽನ್ಯಚ್ಚ್ಛಾತವ್ಯಮವಶಿಷ್ಯತೇ ||೨||

ಜ್ಞಾನಮ್—ಇಂದ್ರಿಯಗೋಚರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು; **ತೇ**—ನಿನಗೆ; **ಅಹಮ್**—ನಾನು; **ಸ**—ಜೊತೆಗೆ; **ವಿಜ್ಞಾನಮ್**—ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನದ; **ಇದಮ್**—ಈ; **ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ**—ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ; **ಅಶೇಷತಃ**—ಪೂರ್ಣವಾಗಿ; **ಯತ್**—ಯಾವುದನ್ನು; **ಜ್ಞಾತ್ವಾ**—ತಿಳಿದು; **ನ**—ಇಲ್ಲ; **ಇಹ**—ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ; **ಭೂಯಃ**—ಮತ್ತೆ; **ಅನ್ಯತ್**—ಏನೊಂದನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ; **ಜ್ಞಾತವ್ಯಮ್**—ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದು; **ಅವಶಿಷ್ಯತೇ**—ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಅನುವಾದ

ಈಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗೋಚರವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಮೇಲೆ ನೀನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದದ್ದು ಏನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚ, ಅದರ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಚೇತನ ಮತ್ತು ಇವೆರಡರ ಮೂಲ — ಇವುಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೂ ಸೇರಿದೆ. ಇದೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜ್ಞಾನ. ಅರ್ಜುನನು ಕೃಷ್ಣನ ಅಂತರಂಗ ಭಕ್ತ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಿತ. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ಮೇಲಿನ ಜ್ಞಾನ ವಿಧಾನವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಈ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ದೃಢಪಡಿಸಿದೆ. ಭಗವಂತನಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಬಂದ ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಭಗವದ್ಭಕ್ತನು ಮಾತ್ರ ಸಂಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳ ಕಾರಣನಾದ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಧ್ಯಾನದ ಗುರಿಯಾದ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಯು ಮನುಷ್ಯನಿಗಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳ ಕಾರಣವು ತಿಳಿದಾಗ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದದ್ದೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಯದೆ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ವೇದಗಳು (ಮುಂಡಕ ಉಪನಿಷತ್ತು 1.3) ಕಸ್ಮಿನ್ ಭಗವೋ ವಿಜ್ಞಾತೇ ಸರ್ವಮ್ ಇದಂ ವಿಜ್ಞಾತಂ ಭವತಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 3

ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಸಹಸ್ರೇಷು ಕಶ್ಚಿದ್ ಯತತಿ ಸಿದ್ಧಯೇ |
ಯತತಾಮಪಿ ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಕಶ್ಚಿನ್ಮಾಂ ವೇತ್ತಿ ತತ್ತತಃ ||೩||

ಮನುಷ್ಯಾಣಾಮ್—ಮನುಷ್ಯರ; ಸಹಸ್ರೇಷು—ಅನೇಕ ಸಾವಿರಗಳಲ್ಲಿ; ಕಶ್ಚಿತ್—ಯಾರೋ ಒಬ್ಬನು; ಯತತಿ—ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ; ಸಿದ್ಧಯೇ—ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಗಾಗಿ; ಯತತಾಮ್—ಹಾಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವವರಲ್ಲಿ; ಅಪಿ—ನಿಜವಾಗಿಯೂ; ಸಿದ್ಧಾನಾಮ್—ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವರಲ್ಲಿ; ಕಶ್ಚಿತ್—ಯಾರೋ ಒಬ್ಬನು; ಮಾಮ್—ನನ್ನನ್ನು; ವೇತ್ತಿ—ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ; ತತ್ತತಃ—ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ.

ಅನುವಾದ

ಸಾವಿರಾರು ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು; ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ನನ್ನನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದೂ ಕಷ್ಟ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಟ್ಟಗಳಿವೆ. ಆತ್ಮವೆಂದರೇನು, ದೇಹವೆಂದರೇನು, ಪರಮ ಸತ್ಯವೆಂದರೇನು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ದಿವ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿಯಿರಬಹುದು. ತಿನ್ನುವುದು, ನಿದ್ರೆ, ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಮೈಥುನ ಈ ಪಶುವ್ರವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರು ತನ್ಮಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ

ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. 'ಗೀತೆ'ಯ ಮೊದಲ ಆರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವವರಿಗಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನ, ಆತ್ಮ, ಪರಮಾತ್ಮ, ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆತ್ಮನನ್ನು ಚಡವಸ್ತುವಿನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವುದು — ಇದೇ ಆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವವರು ಮಾತ್ರ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರಿಯಬಲ್ಲರು. ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸುಲಭ. ಆದುದರಿಂದ ಇತರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದಿಗಳು ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಕೃಷ್ಣನು ಪರಮ ಪುರುಷ; ಆದರೆ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮರ ಅವನನ್ನು ಮೀರಿದವನು. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಶ್ರೀಪಾದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹೀಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ದಿವ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವರಿಗೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಬಹು ಕಠಿಣ.

ಕೃಷ್ಣನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷ, ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳ ಕಾರಣ, ಆದಿಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ. **ಈಶ್ವರಃ ಪರಮಃ ಕೃಷ್ಣಃ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದವಿಗ್ರಹಃ / ಅನಾದಿರ್ ಆದಿರ್ ಗೋವಿಂದಃ ಸರ್ವಕಾರಣಕಾರಣಮ್.** ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರು ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ಬಹು ಸುಲಭ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರು ಹೇಳುವಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರು ಕಷ್ಟವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇಕೆ ಆರಿಸುತ್ತಾರೆ? ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದ, ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದ ಜನ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗ ಎಂದು ಕರೆದು ಅನುಸರಿಸುವ ಮಾರ್ಗವು ಸುಲಭವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಿಯಮ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದಾಗ ಊಹಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಪಂಡಿತರೂ ತತ್ಪಶ್ಚಾತ್ಪಜ್ಞರೂ ಆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ದೂರವಾಗುವರು. ಶ್ರೀಲ ರೂಪ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯವರು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತರಸಾಮೃತಸಿಂಧು (1.2.101)ವಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ —

ಶ್ರುತಿಶ್ಚೈತಿಪುರಾಣಾದಿ ಪಞ್ಚರಾತ್ರವಿಧಿಂ ವಿನಾ |

ಐಕಾಂತಿಕೀ ಹರೇರ್ ಭಕ್ತಿರ್ ಉತ್ಪಾತಾಯೈವ ಕಲ್ಪತೇ ||

"ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಪುರಾಣಗಳು ಮತ್ತು ನಾರದ ಪಂಚರಾತ್ರಗಳಂತಹ ಅಧಿಕೃತ ವೇದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅನಗತ್ಯವಾದ ಸದ್ಗುಣವಲ್ಲ."

ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದ ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಾಗಲಿ ಪರಮಾತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದ ಯೋಗಿಗಾಗಲಿ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಯಶೋದೆಯ ಮಗನಾಗಿ ಅಥವಾ ಅರ್ಜುನನ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಹಾನ್ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೃಷ್ಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವಾಗುತ್ತದೆ (ಮುಹ್ಯಂತಿ ಯತ್ ಸೂರಯಃ). ಭಗವಂತನು **ಮಾಂ ತು ವೇದ ನ ಕತ್ವನ** "ನಾನಿರುವಂತೆ ಯಾರೂ ನನ್ನನ್ನು

ಅರಿಯರು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆತನನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದರೆ, ಆಗ **ಸ ಮಹಾತ್ಮಾ ಸುದುರ್ಲಭಃ**, "ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮನು ದೊರೆಯುವುದು ಬಹು ಕಷ್ಟ." ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸನೋ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೋ ಆಗಿರುವವನು ಸಹ, ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇಮ ಪೂರ್ವಕ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಕೃಷ್ಣನು ಇರುವಂತೆ (ತತ್ತ್ವತಃ) ಅವನನ್ನು ಅರಿಯಲಾರ. ಕೃಷ್ಣನು ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳ ಕಾರಣನು; ಅವನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಮತ್ತು ಸಿರಿವಂತ. ಅವನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ, ಕೀರ್ತಿ, ಶಕ್ತಿ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯ ಈ ಎಲ್ಲ ಊಹಾತೀತ ದಿವ್ಯಗುಣಗಳಿವೆ. ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರು ಮಾತ್ರ ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರಿಯಬಲ್ಲರು. ಏಕೆಂದರೆ ಕೃಷ್ಣನು ಭಕ್ತರ ಬಗ್ಗೆ ದಯಾಳುವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಕಡೆಯ ಮಾತು. ಭಕ್ತರು ಮಾತ್ರ ಅವನು ಇರುವಂತೆ ಅವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ —

ಅತಃ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ನಾಮಾದಿ ನ ಭವೇದ್ಭಾಹ್ಯಮಿನ್ದ್ರಿಯೈಃ |

ಸೇವೋನ್ಮುಖೇ ಹಿ ಜಿಹ್ವಾದೌ ಸ್ವಯಮೇವ ಸ್ಫುರತ್ಯದಃ ||

"ಜಡ ಭೌತಿಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಯಾರೂ ಕೃಷ್ಣನು ಇರುವಂತೆ ಅವನನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಾರರು. ಆದರೆ ಆತನು, ಭಕ್ತರು ತನಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕ ಸೇವೆಯಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುತ್ತಾನೆ" (ಭಕ್ತಿರಸಾಮೃತ ಸಿಂಧು, 1.2.234).

ಶ್ಲೋಕ - 4

ಭೂಮಿರಾಪೋಽನಲೋ ವಾಯುಃ ಖಂ ಮನೋ ಬುದ್ಧಿರೇವ ಚ |

ಅಹನ್ಯಾರ ಇತೀಯಂ ಮೇ ಭಿನ್ನಾ ಪ್ರಕೃತಿರಷ್ಟಧಾ ||೪||

ಭೂಮಿಃ—ಭೂಮಿ; **ಆಪಃ**—ನೀರು; **ಅನಲಃ**—ಅಗ್ನಿ; **ವಾಯುಃ**—ಗಾಳಿ; **ಖಂ**—ಆಕಾಶ; **ಮನಃ**—ಮನಸ್ಸು; **ಬುದ್ಧಿಃ**—ಬುದ್ಧಿಯು; **ಏವ**—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; **ಚ**—ಮತ್ತು; **ಅಹಂಕಾರಃ**—ಅಹಂಕಾರವು; **ಇತಿ**—ಹೀಗೆ; **ಇಯಮ್**—ಇವೆಲ್ಲವೂ; **ಮೇ**—ನನ್ನ; **ಭಿನ್ನಾ**—ಬೇರೆಯಾದ; **ಪ್ರಕೃತಿಃ**—ಶಕ್ತಿಗಳು; **ಅಷ್ಟಧಾ**—ಎಂಟು ವಿಧ.

ಅನುವಾದ

ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರ — ಈ ಎಂಟು ನನ್ನ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಂಡ ಭೌತಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿವೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ದೇವರ ವಿಜ್ಞಾನವು ಭಗವಂತನ ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಅವನ ವಿವಿಧ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿ ಅಥವಾ ಭಗವಂತನ ವಿವಿಧ ಪುರುಷ ವಿಸ್ತರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಶಕ್ತಿಯಾವ ರೀತಿ ಇರುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು **ಸಾತ್ವತ ತನ್ತ್ರದಲ್ಲಿ** ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದೆ —

ವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ತ್ರೀಣಿ ರೂಪಾಣಿ ಪುರುಷಾಖ್ಯಾನ್ಯಥೋ ವಿದುಃ |

ಏಕಂ ತು ಮಹತಃ ಸೃಷ್ಟೌ ದ್ವಿತೀಯಂ ತ್ವಂದಸಂಸ್ಥಿತಮ್ ||

ತ್ರೈತೀಯಂ ಸರ್ವಭೂತಸ್ಥಂ ತಾನಿ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವಿಮುಚ್ಯತೇ |

"ಐಹಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸ್ವಾಂಶ ವಿಸ್ತರಣೆಯು ಮೂರು ವಿಷ್ಣು ರೂಪಗಳನ್ನು ತಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು **ಮಹತ್ ತತ್ತ್ವ** ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಒಟ್ಟು ಐಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಗರ್ಭೋದಕಶಾಯೀ ವಿಷ್ಣು ಎರಡನೆಯವನು. ಅವನು ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೂರನೆಯದಾದ ಕ್ಷೀರೋದಕಶಾಯೀ ವಿಷ್ಣುವು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಬ್ಬಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಹೆಸರು. ಆತನು ಅಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಈ ಮೂರು ವಿಷ್ಣು ರೂಪಗಳನ್ನು ಅರಿತವನು ಐಹಿಕ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಬಲ್ಲ."

ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತು ಭಗವಂತನ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮೂರು ವಿಷ್ಣು ವಿಸ್ತರಣೆಗಳು ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತವೆ. ಈ **ಪುರುಷ**ರಿಗೆ ಅವತಾರಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನ (ಕೃಷ್ಣನ) ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಿಳಿಯದವನು ಜೀವಿಗಳೇ ಪುರುಷರೆಂದೂ ಮತ್ತು ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತು ಇರುವುದೇ ಜೀವಿಗಳ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದೂ ಭಾವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪುರುಷ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಐಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲ, ನಿಯಂತ್ರಕ ಮತ್ತು ಭೋಗಿ ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಈ ನಾಸ್ತಿಕ ನಿರ್ಣಯವು ಸುಳ್ಳು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಐಹಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕಾರಣ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವು ಇದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಐಹಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಅಂಶಗಳು ಭಗವಂತನ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಂಡ ಶಕ್ತಿಗಳು. ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳ ಅಂತಿಮ ಗುರಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಯೋತಿಯು ಸಹ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿ. ವೈಕುಂಠ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಿನ್ನತೆಗಳಿಲ್ಲ. ನಿರಾಕಾರವಾದಿಯು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ಅಂತಿಮ ನಿರಂತರ ಗುರಿಯೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಮಾತ್ಮ ರೂಪವು ಸಹ ಕ್ಷೀರೋದಕಶಾಯಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪ. ಪರಮಾತ್ಮರೂಪವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾದುದಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷ ಕೃಷ್ಣನೇ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪರಮ ಸತ್ಯ. ಆತನು ಪೂರ್ಣ ಚೈತನ್ಯ ಪುರುಷ. ಅವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಂಡ ಶಕ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗ ಶಕ್ತಿಗಳು ಇವೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಐಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಧಾನರೂಪಗಳು ಎಂಟು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಐದಾದ ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಅಗ್ನಿ, ಗಾಳಿ ಮತ್ತು ಆಕಾಶಗಳನ್ನು ಐದು ಮಹಾಸೃಷ್ಟಿಗಳು ಅಥವಾ ಸ್ಥೂಲ ಸೃಷ್ಟಿಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ಇಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳೂ ಸೇರಿವೆ. ಇವು ಭೌತಿಕ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರುಚಿ ಮತ್ತು ವಾಸನೆಗಳು. ಐಹಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಈ ಹತ್ತು ಅಂಶಗಳು, ಬೇರೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾದಿಗಳು ಇನ್ನು ಮೂರು ಅಂಶಗಳಾದ ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾನಸಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸುವ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ಸಹ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಮೂಲವಾದ ಕೃಷ್ಣನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. 'ನಾನು ಇದ್ದೇನೆ' ಮತ್ತು 'ಇದು ನನ್ನದು' — ಇವು ಐಹಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಮೂಲ ತತ್ತ್ವ; ಇದು

ಮಿಥ್ಯಾಹಂಕಾರ. ಈ ಮಿಥ್ಯಾಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಐಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಹತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಇವೆ. ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯು **ಮಹತ್ ತತ್ತ** ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಒಟ್ಟು ಭೌತಿಕ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಎಂಟು ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಂಡ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಅಂಶಗಳು ಸಾಂಖ್ಯನಾಸ್ತಿಕ ದರ್ಶನದ ವಸ್ತು ವಿಷಯ. ಅವು ಮೂಲತಃ ಕೃಷ್ಣನ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದವು ಮತ್ತು ಅವನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದವು. ಆದರೆ ಅಲ್ಪಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ನಾಸ್ತಿಕ ಸಾಂಖ್ಯತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳ ಕಾರಣ ಎಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಸಾಂಖ್ಯ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಚರ್ಚೆಯ ವಸ್ತು, ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವಂತೆ, ಕೃಷ್ಣನ ಬಹಿರಂಗ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ.

ಶ್ಲೋಕ - 5

ಅಪರೇಯಮಿತಸ್ತ್ಯನ್ಯಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಿದ್ಧಿ ಮೇ ಪರಾಮ್ |

ಜೀವಭೂತಾಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಯಯೇದಂ ಧಾರ್ಯತೇ ಜಗತ್ ||೫||

ಅಪರಾ—ಕೆಳಮಟ್ಟದ; **ಇಯಮ್**—ಈ; **ಇತಃ**—ಇದನ್ನುಳಿದು; **ತು**—ಆದರೆ; **ಅನ್ಯಾಮ್**—ಇನ್ನೊಂದು; **ಪ್ರಕೃತಿಮ್**—ಶಕ್ತಿಯನ್ನು; **ವಿದ್ಧಿ**—ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸು; **ಮೇ**—ನನ್ನ; **ಪರಾಮ್**—ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ; **ಜೀವ ಭೂತಾಮ್**—ಜೀವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ; **ಮಹಾ ಬಾಹೋ**—ಮಹಾಬಾಹುವೇ; **ಯಯಾ**—ಯಾವುದರಿಂದ; **ಇದಮ್**—ಈ; **ಧಾರ್ಯತೇ**—ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಅಥವಾ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ; **ಜಗತ್**—ಭೌತಿಕ ಪ್ರಪಂಚವು.

ಅನುವಾದ

ಮಹಾಬಾಹುವಾದ ಅರ್ಜುನನ, ಇವಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಇನ್ನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಅದು ಈ ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಜೀವಿಗಳಿಂದ ಆದದ್ದು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಜೀವಿಗಳು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ (ಅಥವಾ ಶಕ್ತಿಗೆ) ಸೇರಿದವರು ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರ ಈ ಎಂಟು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಜಡವಸ್ತುವೇ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಶಕ್ತಿ. ಸ್ಥೂಲ (ಭೂಮಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮ (ಮನಸ್ಸು ಇತ್ಯಾದಿ) — ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಈ ಎರಡು ರೂಪಗಳು ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಶಕ್ತಿಯ ಎರಡು ಉತ್ಪನ್ನಗಳು. ಈ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜೀವಿಗಳು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಕ್ತಿ. ಇಡೀ ಐಹಿಕ ಪ್ರಪಂಚವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಈ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ. ವಿಶ್ವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠಶಕ್ತಿಯಾದ ಜೀವಿಯು ಚಾಲನೆಗೊಳಿಸದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವರು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಗಳು. ಆದುದರಿಂದ

ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಭಗವಂತನೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಾನೆ — ಜೀವಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಹೀನರು ಯೋಚಿಸುವಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಸಮಾನಶಕ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಭಗವಂತನಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ (10.87.30) ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದೆ—

ಅಪರಿಮಿತಾ ಧ್ರುವಾಸ್ತನುಭೃತೋ ಯದಿ ಸರ್ವಗತಾಸ್

ತರ್ಹಿ ನ ಶಾಸ್ವತೇತಿ ನಿಯಮೋ ಧ್ರುವ ನೇತರಥಾ |

ಅಜನಿ ಚ ಯನ್ಮಯಂ ತದ್ ಅವಿಮುಚ್ಯ ನಿಯನ್ವ ಭವೇತ್

ಸಮಮ್ ಅನುಜಾನತಾಂ ಯದ್ ಅಮತಂ ಮತದುಷ್ಟತಯಾ ||

"ಓ ನಿತ್ಯ ಪರಮ ಪ್ರಭುವೇ! ದೇಹಸ್ಥ ಜೀವಿಗಳು ನಿನ್ನಂತೆ ನಿತ್ಯರೂ ಸರ್ವಾಂತರಾಮಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿನ್ನ ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶಕ್ತಿಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಅವರು ಕೂಡಲೇ ನಿನ್ನ ಪರಮಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಜೀವಿಗಳು ನಿನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಆ ಶರಣಾಗತಿಯು ಅವರಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವರು ನಿಯಂತ್ರಕರಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಆದುದರಿಂದ, ಮಿತವಾದ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆದು ದೇವರು ಮತ್ತು ಜೀವಿಗಳು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರಿಸಮಾನರು ಎನ್ನುವ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತಪ್ಪಾದ ಮತ್ತು ಕಲುಷಿತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ."

ಪರಮ ಪ್ರಭುವಾದ ಕೃಷ್ಣನೊಬ್ಬನೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವವನು. ಎಲ್ಲ ಜೀವಾತ್ಮರೂ ಅವನ ಆಜ್ಞಾಬದ್ಧರು. ಈ ಜೀವಾತ್ಮರು ಅವನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಕ್ತಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಗುಣವು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಗುಣವೇ. ಆದರೆ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಂದೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರಲ್ಲ. ಸ್ಥೂಲವೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಆದ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು (ಜಡವಸ್ತುವನ್ನು) ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಶ್ರೇಷ್ಠಶಕ್ತಿಯು (ಜೀವಾತ್ಮವು) ತನ್ನ ನಿಜವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಮರೆತಿಗೆ ಕಾರಣ, ಜೀವಾತ್ಮದ ಮೇಲೆ ಜಡವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಭಾವ. ಆದರೆ ಮಾಯಾ ಐಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜೀವಿಯು ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ ಅದು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಹಂಕಾರವು ಭೌತಿಕ ಮಾಯೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ, "ನಾನು ಜಡವಸ್ತು, ಐಹಿಕ ಗಳಿಕೆಯೆಲ್ಲ ನನ್ನದು", ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪದ ಅರಿವಾದಾಗ, ತಾನು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಗಳಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನೊಡನೆ ಒಂದಾಗುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಐಹಿಕ ಯೋಚನೆಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವಿಯು ಕೃಷ್ಣನ ಹಲವು ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತ್ರ. ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಐಹಿಕ ಕಲ್ಮಷದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದಾಗ ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಮುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಗೀತೆಯು ಇದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು.

ಶ್ಲೋಕ - 6

ಏತದ್ಯೋನೀನಿ ಭೂತಾನಿ ಸರ್ವಾಣೀತ್ತುಪಧಾರಯ |

ಅಹಂ ಕೃತ್ಸ್ಯ ಸ್ಯ ಜಗತಃ ಪ್ರಭವಃ ಪ್ರಲಯಸ್ತಥಾ ||೬||

ಏತತ್—ಈ ಎರಡು ಪ್ರಕೃತಿಗಳೇ; **ಯೋನೀನಿ**—ಜನ್ಮದ ಆಕರವಾಗಿರುವಂತಹವು; **ಭೂತಾನಿ**—ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳು; **ಸರ್ವಾಣಿ**—ಎಲ್ಲ; **ಇತಿ**—ಎಂದು; ಉಪಧಾರಯ—ತಿಳಿದುಕೊ; **ಅಹಮ್**—ನಾನು; **ಕೃತ್ಸ್ಯಸ್ಯ**—ಎಲ್ಲವನ್ನೊಳಗೊಂಡ; **ಜಗತಃ**—ಪ್ರಪಂಚದ; **ಪ್ರಭವಃ**—ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಕರ; **ಪ್ರಲಯಃ**—ಲಯವೂ; ತಥಾ—ಹಾಗೆಯೇ.

ಅನುವಾದ

ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಈ ಎರಡು ಪ್ರಕೃತಿಗಳೇ ಮೂಲ. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಭೌತಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದ ಎಲ್ಲದರ ಮೂಲವೂ ಅಂತ್ಯವೂ ನಾನೇ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲ ಜಡ ಮತ್ತು ಚೇತನಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದದ್ದು. ಚೇತನವು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಚೇತನವು ಜಡವಸ್ತುವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಚೇತನವು ಜಡವಸ್ತುವಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದದ್ದಲ್ಲ. ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚೈತನ್ಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತವಾದದ್ದು. ಜಡವಸ್ತುವಿನಿಂದಾದ ದೇಹವು ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಜಡವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಚೇತನವಿರುವುದೇ. ಮಗುವು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ಯೌವನಗಳಿಗೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಶ್ರೇಷ್ಠಶಕ್ತಿಯಾದ ಆತ್ಮವು ಇರುವುದೇ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬೃಹತ್ ವಿಶ್ವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬೆಳೆಯುವುದು ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಇರುವುದರಿಂದ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಬೃಹದಾಕಾರದ ವಿಶ್ವದ ಆವಿರ್ಭಾವಕ್ಕೆ ಒಂದುಗೂಡುವ ಚೇತನವೂ ಜಡವಸ್ತುವೂ ಮೂಲತಃ ಭಗವಂತನ ಎರಡು ಶಕ್ತಿಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಮೂಲ ಕಾರಣನು ಭಗವಂತನೇ. ಭಗವಂತನ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶವಾದ ಜೀವಿಯು ದೊಡ್ಡ ಗಗನ ಚುಂಬಿಕಟ್ಟಡ, ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ನಗರ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವನು ದೊಡ್ಡ ವಿಶ್ವದ ಕಾರಣನಾಗಲಾರನು. ಬೃಹತ್ತಾದ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಬೃಹತ್ತಾದ ಆತ್ಮ ಅಥವಾ ಪರಮಾತ್ಮ. ಪರಮೋನ್ನತನಾದ ಕೃಷ್ಣನು ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಆತ್ಮಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಕಾರಣನು. ಆದುದರಿಂದ ಪರಮೋನ್ನತನಾದ ಕೃಷ್ಣನೇ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳ ಮೂಲಕಾರಣನು. ಇದನ್ನು ಕಠ ಉಪನಿಷತ್ತು (2.2.13) ಹೀಗೆ ದೃಢಪಡಿಸಿದೆ — **ನಿತ್ಯೋ ನಿತ್ಯಾನಾಂ ಚೇತನಶ್ಚೇತನಾನಾಮ್**.

ಶ್ಲೋಕ - 7

ಮತ್ತಃ ಪರತರಂ ನಾನ್ಯತ್ ಕಿಂಚ್ಛಿದ್ವಿ ಧನಂಚ್ಛಯ |

ಮಯಿ ಸರ್ವಮಿದಂ ಪ್ರೋತಂ ಸೂತ್ರೇ ಮಣಿಗಣಾ ಇವ ||೭||

ಮತ್ತಃ—ನನಗಿಂತ; **ಪರತರಮ್**—ಶ್ರೇಷ್ಠತರವಾದುದು; **ನ**—ಇಲ್ಲ; **ಅನ್ಯತ್ ಕಿಂಚ್ಛಿತ್**—ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ; **ಅಪಿ**—ಇದೆ; **ಧನಂಚ್ಛಯ**—ಧನಂಜಯನೇ; **ಮಯಿ**—ನನ್ನಲ್ಲಿ; **ಸರ್ವಮ್**—ಎಲ್ಲವೂ; **ಇದಮ್**—ಈ; **ಪ್ರೋತಮ್**—ಪೋಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ; **ಸೂತ್ರೇ**—ದಾರದಲ್ಲಿ; **ಮಣಿಗಣಾಃ**—ಮುತ್ತುಗಳ; **ಇವ**—ಹಾಗೆ.

ಅನುವಾದ

ಧನಂಜಯ, ನನಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಣಿಗಳನ್ನು ದಾರದಲ್ಲಿ ಪೋಣಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ನನ್ನನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಪರಮ ಪರಾತ್ಪರ ಸತ್ಯವು ಸಾಕಾರ ರೂಪವೇ ಅಥವಾ ನಿರಾಕಾರ ರೂಪವೇ ಎನ್ನುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿವಾದವಿದೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಾತ್ಪರ ಸತ್ಯವು ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಅದು ಹೆಚ್ಚೆ ಹೆಚ್ಚೆಗೂ ದೃಢಪಡಿಸಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಾತ್ಪರ ಸತ್ಯವು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದೆ. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನೇ ಪರಮ ಪರಾತ್ಪರ ಸತ್ಯ ಎಂದೇ ಬ್ರಹ್ಮಸಂಹಿತೆಯು ಸಾರಿದೆ — **ಈಶ್ವರಃ ಪರಮಃ ಕೃಷ್ಣಃ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದವಿಗ್ರಹಃ**, ಎಂದರೆ ಪರಮ ಪರಾತ್ಪರ ಸತ್ಯನಾದ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಅವನೇ ಆದಿಪುರುಷ. ಅವನೇ ಎಲ್ಲ ಆನಂದದ ಭಂಡಾರವಾದ ಗೋವಿಂದ ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನಾನಂದದ ನಿತ್ಯ ಸ್ವರೂಪ. ಪರಮ ಪುರುಷನೇ ಪರಾತ್ಪರ ಸತ್ಯವು, ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳ ಕಾರಣನು ಎನ್ನುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಆಚಾರ್ಯರು ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಯನ್ನೇ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ (3.10) ಹೇಳಿರುವ ವೇದದ ಪಾಠದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೀಗೆ ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ — **ತತೋ ಯದ್ ಉತ್ತರತರಂ ತದ್ ಅರೂಪಮ್ ಅನಾಮಯಮ್ / ಯ ಏತದ್ ವಿದುರ್ ಅಮೃತಾಸ್ ತೇ ಭವಂತಿ ಅಥೇತರೇ ದುಃಖಮ್ ಏವಾಪಿಯನ್ತಿ**. "ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಆದಿ ಜೀವಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು ಮತ್ತು ಕೆಳವರ್ಗದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಚೆ ದಿವ್ಯನಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಭೌತಿಕ ರೂಪವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಎಲ್ಲ ಐಹಿಕ ಕಲ್ಮಷದ ಅಂಟಿನಿಂದ ಮುಕ್ತನು. ಯಾರು ಅವನನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಅಲೌಕಿಕರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ಅರಿಯದವರು ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ."

ನಿರಾಕಾರವಾದಿಯು **ಅರೂಪಮ್** ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈ **ಅರೂಪಮ್** ನಿರಾಕಾರವಲ್ಲ. ಅದು ಬ್ರಹ್ಮಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದಂತೆ, ನಿತ್ಯಾನಂದ ಸ್ವರೂಪದ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ (3.8.9) ಇತರ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ —

ವೇದಾಹಮ್ ಏತಂ ಪುರುಷಂ ಮಹಾನ್ತಮ್

ಆದಿತ್ಯವರ್ಣಂ ತಮಸಃ ಪರಶ್ಚಾತ್ |

ತಮ್ ಏವ ವಿದ್ವಾನ್ ಅತಿ ಮೃತ್ಯುಮ್ ಏತಿ

ನಾನ್ಯಃ ಪನ್ಥಾ ವಿದ್ಯತೇಽಯನಾಯ ||

ಯಶ್ಚಾತ್ ಪರಂ ನಾಪರಮ್ ಅಸ್ತಿ ಕಿಂಚಿದ್

ಯಶ್ಚಾನ್ ನಾಣೇಯೋ ನೋ ಚ್ಯಾಯೋಽಸ್ತಿ ಕಿಂಚಿತ್ |

ವ್ಯಕ್ತ ಇವ ಸ್ತಬ್ಧೋ ದಿವಿ ತಿಷ್ಠತಿ ಏಕಮ್

ತೇನೇದಂ ಪೂರ್ಣಂ ಪುರುಷೇಣ ಸರ್ವಮ್ ||

"ತಮಸ್ಸಿನ ಎಲ್ಲ ಐಹಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಆ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಅವನನ್ನು ಅರಿತವನು ಮಾತ್ರ ಹುಟ್ಟುಸಾವುಗಳ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಈ ಅರಿವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲ.

"ಆ ಪರಮ ಪುರುಷನೇ ಅತ್ಯಂತ ಪರಮೋನ್ನತನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸತ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಥೂದಾದುದಕ್ಕಿಂತ ಸ್ಥೂವನು, ಬೃಹತ್ತಮವಾದುದಕ್ಕಿಂತ ಬೃಹತ್ತಾದವನು. ಆತನು ಮೌನವ್ಯಕ್ತದಂತೆ ನೆಲೆಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ದಿವ್ಯಾಕಾಶವನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಮರವು ತನ್ನ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಹರಡುವಂತೆ ಆತನು ವಿಶಾಲವಾದ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹರಡುತ್ತಾನೆ."

ಈ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಪರಮ ಪರಾತ್ಪರ ಸತ್ಯ, ಐಹಿಕವೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವೂ ಆದ ಅವನ ವಿವಿಧ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತನು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕನು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದು.

ಶ್ಲೋಕ - 8

ರಸೋಽಹಮಪ್ಯು ಕೌನ್ತೇಯ ಪ್ರಭಾಸ್ಮಿ ಶಶಿಸೂರ್ಯಯೋಃ |

ಪ್ರಣವಃ ಸರ್ವವೇದೇಷು ಶಬ್ದಃ ಖೇ ಪೌರುಷಂ ನೃಷು ||೮||

ರಸಃ—ರುಚಿಯು; ಅಹಮ್—ನಾನು; ಅಪ್ಯು—ನೀರಿನಲ್ಲಿ; ಕೌನ್ತೇಯ—ಕುಂತೀ ಪ್ರತ್ಯನೇ; ಪ್ರಭಾ—ಬೆಳಕು; ಅಸ್ಮಿ—ಆಗಿದ್ದೇನೆ; ಶಶಿಸೂರ್ಯಯೋಃ—ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯರಲ್ಲಿ; ಪ್ರಣವಃ—ಅ, ಉ, ಮ ಎಂಬ ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳು; ಸರ್ವ—ಎಲ್ಲ; ವೇದೇಷು—ವೇದಗಳಲ್ಲಿ; ಶಬ್ದಃ—ಶಬ್ದ ಕಂಪನವು; ಖೇ—ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ; ಪೌರುಷಮ್—ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು; ನೃಷು—ಮಾನವರಲ್ಲಿ.

ಅನುವಾದ

ಹೇ ಅರ್ಜುನ, ನಾನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ರುಚಿಯೂ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಲ್ಲಿ ಬೆಳಕೂ ವೇದದ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರವೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವೂ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಪೌರುಷವೂ ಆಗಿದ್ದೇನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ತನ್ನ ವಿವಿಧ ಐಹಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನು ಹೇಗೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕವು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಮ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಮೊದಲು ಅವನ ವಿವಿಧ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ಇದು ನಿರಾಕಾರವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ರೀತಿ. ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಯು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಅವನ ಶಕ್ತಿ ಸೂರ್ಯಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಹಾಗೆ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ನಿತ್ಯನಿವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವನ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಂಡ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ನೀರಿನ ರುಚಿಯು ನೀರಿನ ಕ್ರಿಯಾಶಾಲಿ ತತ್ವ. ಯಾರೂ ಸಮುದ್ರದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನೀರಿನ ಶುದ್ಧ ರುಚಿಯೊಡನೆ

ಉಪ್ಪು ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ನೀರಿನ ಆಕರ್ಷಣೆಯು ಅದರ ರುಚಿಯ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಶುದ್ಧ ರುಚಿಯು ಭಗವಂತನ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ನಿರಾಕಾರವಾದಿಯು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಇರುವುದನ್ನು ಅದರ ರುಚಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಸಾಕಾರವಾದಿಯೂ ಸಹ ಭಗವಂತನು ದಯಮಾಡಿ ಮನುಷ್ಯನ ಬಾಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ತಣಿಸಲು ರುಚಿಯಾದ ನೀರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪರಮೋನ್ನತನನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯು ಇದು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಸಾಕಾರವಾದಕ್ಕೂ ನಿರಾಕಾರವಾದಕ್ಕೂ ಘರ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರಾಕಾರ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಸಾಕಾರ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಇವೆ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳು ತಮ್ಮ ಭವ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು; ಅದು **ಅಚಿನ್ವ ಭೇದ** ಮತ್ತು **ಅಭೇದ ತತ್ತ್ವ**. ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏಕತೆ ಮತ್ತು ಭೇದ.

ಬ್ರಹ್ಮಚ್ಯೋತಿಯು ಭಗವಂತನ ನಿರಾಕಾರ ಪ್ರಭೆ. ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರರ ಬೆಳಕು ಮೂಲತಃ ಬ್ರಹ್ಮಚ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಹೊರಸೂಸುತ್ತವೆ. ವೇದದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶ್ಲೋಕವೂ ಪ್ರಣವ ಅಥವಾ ಓಂಕಾರದ ದಿವ್ಯನಾದದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತದೆ. ಪರಮೋನ್ನತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅವನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸಲು ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳು ಬಹಳ ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಓಂಕಾರ ದಿವ್ಯಶಬ್ದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಓಂಕಾರವು ಕೃಷ್ಣನ ನಾದಸಂಕೇತವೆನ್ನುವುದನ್ನು ಅವರು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಹಬ್ಬಿರುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅರಿತವನು ಧನ್ಯನು. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ತಿಳಿಯದವರು ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣ ಜ್ಞಾನವೇ ಮುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವುದೇ ಬಂಧನ.

ಶ್ಲೋಕ - 9

ಪುಣ್ಯೋ ಗನ್ಧಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಚ ತೇಜಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ವಿಭಾವಸೌ |
ಜೀವನಂ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ತಪಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ತಪಸ್ವಿಷು ||೯||

ಪುಣ್ಯಃ—ಮೂಲ; ಗನ್ಧಃ—ಸುವಾಸನೆಯು; ಪೃಥಿವ್ಯಾಮ್—ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ; ಚ—ಕೂಡ; ತೇಜಃ—ಶಾಖೆ; ಚ—ಕೂಡ; ಅಸ್ಮಿ—ಆಗಿದ್ದೇನೆ; ವಿಭಾವಸೌ—ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ; ಜೀವನಮ್—ಜೀವನವು; ಸರ್ವ—ಎಲ್ಲ; ಭೂತೇಷು—ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ; ತಪಃ—ತಪಸ್ಸು; ಚ—ಕೂಡ; ಅಸ್ಮಿ—ಆಗಿದ್ದೇನೆ; ತಪಸ್ವಿಷು—ತಪಸ್ವಿಗಳಲ್ಲಿ.

ಅನುವಾದ

ನಾನು ಭೂಮಿಯ ಮೂಲ ಪರಿಮಳ. ನಾನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ಸು. ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಜೀವ, ಎಲ್ಲ ತಪಸ್ವಿಗಳ ತಪಸ್ಸೂ ನಾನೇ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಪುಣ್ಯ ಎಂದರೆ ಕೊಳೆಯದಿರುವುದು; ಪುಣ್ಯವು ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿಗೂ ಒಂದು ಕಂಪು ಅಥವಾ ಸುವಾಸನೆ ಇರುತ್ತದೆ — ಒಂದು ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ, ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ, ವಾಯು ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ. ನಿರ್ಮಲವಾದ ಸುಗಂಧ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಮೂಲ ಸುಗಂಧ, ಕೃಷ್ಣ. ಹಾಗೆಯೇ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿಗೂ ಒಂದು ಮೂಲ ರುಚಿ ಇರುತ್ತದೆ. ರಸಾಯನಗಳನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಈ ರುಚಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮೂಲ ವಸ್ತುವಿಗೂ ಒಂದು ವಾಸನೆ, ಒಂದು ಕಂಪು, ಒಂದು ರುಚಿ ಇರುತ್ತದೆ. **ವಿಭಾವಸು** ಎಂದರೆ ಅಗ್ನಿ. ಅಗ್ನಿ ಇಲ್ಲದೆ ನಾವು ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾರವು, ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾರವು. ಆ ಅಗ್ನಿಯೇ ಕೃಷ್ಣ. ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿನ ತೇಜಸ್ಸು ಕೃಷ್ಣ. ವೇದ ವೈದ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ, ಅಜೀರ್ಣಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಶಾಖವು ಕಡಮೆಯಾಗುವುದೇ ಕಾರಣ. ಆದುದರಿಂದ ಜೀರ್ಣಶಕ್ತಿಗೂ ಅಗ್ನಿಯು ಅಗತ್ಯ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ತತ್ವವೂ, ಎಲ್ಲ ರಾಸಾಯನಿಕಗಳೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಐಹಿಕ ಅಂಶಗಳೂ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಆದುವು ಎನ್ನುವ ಅರಿವು ನಮಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಆಯುಷ್ಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವವನೂ ಕೃಷ್ಣನೇ. ಕೃಷ್ಣನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಕಡಮೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಚ್ಛೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಿಯಾಶಾಲಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 10

ಬೀಜ ಮಾಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ವಿದ್ಧಿ ಪಾರ್ಥ ಸನಾತನಮ್ |

ಬುದ್ಧಿ ಬುರ್ಧಿ ಮತಾಮಸ್ಮಿ ತೇಜಸ್ತೇಜಸ್ವಿನಾಮಹಮ್ ||೧೦||

ಬೀಜಮ್—ಬೀಜವು; **ಮಾಮ್**—ನನ್ನನ್ನು; **ಸರ್ವ ಭೂತಾನಾಮ್**—ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲರ; **ವಿದ್ಧಿ**—ಎಂದು ಅರಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸು; **ಪಾರ್ಥ**—ಪ್ರಥೆಯ ಮಗನೇ; **ಸನಾತನಮ್**—ಮೂಲವಾದ, ಶಾಶ್ವತವಾದ; **ಬುದ್ಧಿಃ**—ಬುದ್ಧಿಯು; **ಬುದ್ಧಿ ಮತಾಮ್**—ಬುದ್ಧಿವಂತರ; **ಅಸ್ಮಿ**—ಆಗಿದ್ದೇನೆ; **ತೇಜಃ**—ಶಾರ್ಫವು; **ತೇಜಸ್ವಿನಾಮ್**—ಬಲಿಷ್ಠರ; **ಅಹಮ್**—ನಾನು.

ಅನುವಾದ

ಪಾರ್ಥ, ನಾನು ಎಲ್ಲ ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳ ಮೂಲ ಬೀಜ, ಬುದ್ಧಿವಂತರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಗಳ ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಕೃಷ್ಣನು ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಬೀಜ. ಚರಾಚರ ಜೀವಿಗಳು ಹಲವಿವೆ. ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು ಮತ್ತು ಇತರ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಚಲಿಸುವ ಜೀವಿಗಳು; ಸಸ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಮರಗಳು ಚಲಿಸಲಾರವು, ನಿಂತಿರುತ್ತವೆ ಅಷ್ಟೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಯು 84,00,000

ಜೀವವರ್ಗಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಚಲಿಸುತ್ತವೆ, ಕೆಲವು ಚಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಜೀವದ ಬೀಜ ಕೃಷ್ಣ. ವೇದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಅಥವಾ ಪರಮ ಪರಾತ್ಪರ ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಪರಬ್ರಹ್ಮ, ಪರಮಾತ್ಮ. ಬ್ರಹ್ಮನ್ ನಿರಾಕಾರವಾದದ್ದು, ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಸಾಕಾರ. ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಸಾಕಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆಂದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಮೂಲ. ಅವನು ಬೇರು. ಮರದ ಬೇರು ಇಡೀ ಮರವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವಂತೆ ಕೃಷ್ಣನು ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ತಾಯಿ ಬೇರಾದದ್ದರಿಂದ ಈ ಐಹಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಪೋಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ವೇದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ (ಕಠ ಉಪನಿಷತ್ತು 2.2.13) ದೃಢಪಟ್ಟಿದೆ —

ನಿತ್ಯೋ ನಿತ್ಯಾನಾಂ ಚೇತನಶ್ಚೇತನಾನಾಮ್ |

ಏಕೋ ಬಹೂನಾಂ ಯೋ ವಿದಧಾತಿ ಕಾಮಾನ್ ||

ಅವನು ಎಲ್ಲ ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ನಿತ್ಯನು, ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪುರುಷನು, ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಸಮಸ್ತ ಜೀವವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವವನು. ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯನು ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರ; ಕೃಷ್ಣನು ತಾನು ಎಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಮೂಲ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಬುದ್ಧಿವಂತನಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರ.

ಶ್ಲೋಕ - 11

ಬಲಂ ಬಲವತಾಂ ಚಾಹಂ ಕಾಮರಾಗವಿವರ್ಜಿತಮ್ |

ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧೋ ಭೂತೇಷು ಕಾಮೋಽಸ್ಮಿ ಭರತರ್ಷಭ ||೧೧||

ಬಲಮ್—ಬಲವು; ಬಲ ವತಾಮ್—ಬಲಿಷ್ಠರ; ಚ—ಮತ್ತು; ಅಹಮ್—ನಾನು; ಕಾಮ—ಕಾಮ; ರಾಗ—ಆಸಕ್ತಿ; ವಿವರ್ಜಿತಮ್—ರಹಿತವಾದ; ಧರ್ಮ ಅವಿರುದ್ಧಃ—ಧರ್ಮತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ; ಭೂತೇಷು—ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ; ಕಾಮಃ—ಲೈಂಗಿಕ ಜೀವನವು; ಅಸ್ಮಿ—ಆಗಿದ್ದೇನೆ; ಭರತ ಋಷಭ—ಭರತ ಶ್ರೇಷ್ಠನೇ.

ಅನುವಾದ

ನಾನು ರಾಗ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಳಿಲ್ಲದ ಬಲಶಾಲಿಗಳ ಬಲ. ನಾನು ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ ಕಾಮ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಬಲಶಾಲಿಯು ಬಲವನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಬಾರದು. ದುರ್ಬಲರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ಧರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾಮವು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಇರಬೇಕು, ಬೇರೆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು

ತಂದೆ ತಾಯಿಯರ ಹೊಣೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 12

ಯೇ ಚೈವ ಸಾತ್ವಿಕಾ ಭಾವಾ ರಾಜಸಾಸ್ತಾಮಸಾಶ್ಚ ಯೇ |
ಮತ್ತ ಏವೇತಿ ತಾನ್ ವಿದ್ಧಿ ನ ತ್ವಹಂ ತೇಷು ತೇ ಮಯಿ ||೧೨||

ಯೇ—ಯಾವುದೆಲ್ಲ; ಚ—ಮತ್ತು; ಏವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಸಾತ್ವಿಕಾಃ—ಸಾತ್ವಿಕ; ಭಾವಾಃ—ಸ್ಥಿತಿಗಳು; ರಾಜಸಾಃ—ರಾಜಸ; ತಾಮಸಾಃ—ತಾಮಸ; ಚ—ಕೂಡ; ಯೇ—ಯಾವುದೆಲ್ಲ; ಮತ್ತಃ—ನನ್ನಿಂದ; ಏವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಇತಿ—ಎಂದು; ತಾನ್—ಅವುಗಳನ್ನು; ವಿದ್ಧಿ—ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸು; ನ—ಇಲ್ಲ; ತು—ಆದರೆ; ಅಹಮ್—ನಾನು; ತೇಷು—ಅವುಗಳಲ್ಲಿ; ತೇ—ಅವು; ಮಯಿ—ನನ್ನಲ್ಲಿ.

ಅನುವಾದ

ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊ. ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಸ್ಥಿತಿಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ನಾನೇ, ಆದರೆ ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನು. ನಾನು ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಅವು ನನ್ನಲ್ಲಿರುವವು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಐಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ತ್ರಿಗುಣಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಐಹಿಕ ಗುಣಗಳು ಪರಮ ಪ್ರಭು ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಹೊರಸೂಸಿದರೂ ಆತನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವನಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಕಾನೂನಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾನೂನನ್ನು ಮಾಡುವ ರಾಜನು ಆ ಕಾನೂನಿಗೆ ಅಧೀನನಲ್ಲ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಐಹಿಕ ನಿಸರ್ಗದ ಗುಣಗಳಾದ ಸತ್ತ, ರಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ತಮಸ್ಸುಗಳು ಪರಮ ಪ್ರಭು ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಹೊರಸೂಸಿದವು. ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣನು ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅಧೀನನಲ್ಲ. ಆತನು ನಿರ್ಗುಣನು. ಎಂದರೆ ಈ ಗುಣಗಳು ಅವನಿಂದಲೇ ಮೂಡಿಬಂದರೂ ಅವನನ್ನು ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಭಗವಂತನ ಅಥವಾ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಶ್ಲೋಕ - 13

ತ್ರಿಭಿರ್ಗುಣಮಯೈರ್ಭಾವೈರೇಭಿಃ ಸರ್ವಮಿದಂ ಜಗತ್ |
ಮೋಹಿತಂ ನಾಭಿಜಾನಾತಿ ಮಾಮೇಭ್ಯಃ ಪರಮವ್ಯಯಮ್ ||೧೩||

ತ್ರಿಭಿಃ—ಮೂರು; ಗುಣ ಮಯೈಃ—ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ; ಭಾವೈಃ—ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಂದ; ಏಭಿಃ—ಈ; ಸರ್ವಮ್—ಎಲ್ಲವೂ; ಇದಮ್—ಈ; ಜಗತ್—ವಿಶ್ವವು; ಮೋಹಿತಮ್—ಭ್ರಾಂತವಾಗಿದೆ; ನ

ಅಭಿಜಾನಾತಿ—ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ; ಮಾಮ್—ನನ್ನನ್ನು; ಏಭ್ಯಃ—ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಗಿಂತ; ಪರಮ್—
ಪರಮೋನ್ನತನಾದ; ಅವ್ಯಯಮ್—ಅವ್ಯಯನಾದ.

ಅನುವಾದ

(ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸವೆನ್ನುವ) ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಂದ ಮೋಹಿತವಾಗಿ ಈ ಸಮಸ್ತ
ಜಗತ್ತು ನನ್ನನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಇದೆ. ನಾನು ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೀರಿದವನು ಮತ್ತು ಅವ್ಯಯನು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಂದ ಮೋಹಗೊಂಡಿದೆ. ಈ
ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಂದ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವವರು ಈ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಪರಮ
ಪ್ರಭು ಕೃಷ್ಣನಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು.

ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಗೂ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ
ದೇಹವೂ ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ
ಇರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ತ್ರಿಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಗಗಳ ಜನರು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಗುಣದವರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ
ರಾಜಸ ಗುಣದವರನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಎರಡೂ
ಗುಣಗಳಿರುವವರನ್ನು ವೈಶ್ಯರು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಾಮಸದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ
ಶೂದ್ರರು ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದಕ್ಕೂ ಕೀಳಾಗಿರುವವರು ಪ್ರಾಣಿಗಳು. ಆದರೆ ಈ ಉಪಾಧಿಗಳು
ಶಾಶ್ವತವಾದವಲ್ಲ. ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೋ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರೋ, ವೈಶ್ಯರೋ ಅಥವಾ ಏನಾದರೂ
ಆಗಿರಬಹುದು. ಏನಿದ್ದರೂ ಈ ಜನ್ಮವು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ. ಬದುಕು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದರೂ ಮತ್ತು
ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯ ಸಮ್ಮೋಹನದಿಂದ
ನಾವು ಬದುಕಿನ ದೈಹಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ವಿಷಯವನ್ನು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.
ನಾವು ಅಮೆರಿಕನ್ನರು, ಭಾರತೀಯರು, ರಷ್ಯನ್ನರು ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಂ
ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದರೆ ದೇವೋತ್ತಮ
ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಆತನು ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳ ಹಿಂದಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಈ
ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಂದ ಭ್ರಮೆಗೊಳಗಾದ ಜೀವಿಗಳು ಈ ಐಹಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಹಿಂದೆ ದೇವೋತ್ತಮ
ಪರಮ ಪುರುಷನು ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಮನುಷ್ಯರು, ದೇವತೆಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವಾರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಗಗಳ
ಜೀವಿಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ
ದಿವ್ಯನಾದ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಗುಣದವರು
ಮತ್ತು ಸಾತ್ವಿಕ ಗುಣದವರು ಸಹ ಪರಾತ್ಪರ ಸತ್ಯದ ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಚೆ
ಹೋಗಲಾರರು. ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸೌಂದರ್ಯ, ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ,
ಜ್ಞಾನ, ಶಕ್ತಿ, ಕೀರ್ತಿ ಮತ್ತು ತ್ಯಾಗಗಳು ಸೇರಿವೆ; ಜೀವಿಗಳು ಪ್ರಭುವಿನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ

ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾತ್ವಿಕ ಗುಣದವರಿಗೆ ಸಹ ಅರ್ಥವಾಗದಿದ್ದರೆ ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಗುಣದವರ ಪಾಡೇನು? ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿದ್ದು; ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವವರು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 14

ದೈವೀ ಹ್ಯೇಷಾ ಗುಣಮಯೀ ಮಮ ಮಾಯಾ ದುರತ್ಯಯಾ |
ಮಾಮೇವ ಯೇ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ ಮಾಯಾಮೇತಾಂ ತರಂತಿ ತೇ ||೧೪||

ದೈವೀ—ದಿವ್ಯವಾದ; ಹಿ—ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ; ಏಷಾ—ಈ; ಗುಣಮಯೀ—ಭೌತಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ; ಮಮ—ನನ್ನ; ಮಾಯಾ—ಶಕ್ತಿಯು; ದುರತ್ಯಯಾ—ಮೀರಲು, ಬಹಳ ಕಷ್ಟಕರವಾದದ್ದು; ಮಾಮ್—ನನಗೆ; ಏವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಯೇ—ಯಾರು; ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ—ಶರಣಾಗತರಾಗುತ್ತಾರೋ; ಮಾಯಾಮ್ ಏತಾಮ್—ಈ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು; ತರಂತಿ—ದಾಟುತ್ತಾರೆ; ತೇ—ಅವರು.

ಅನುವಾದ

ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ತ್ರಿಗುಣಗಳಿಂದ ಆದ ಈ ನನ್ನ ದೈವೀಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಶರಣಾಗತರಾದವರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅದನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಬಲ್ಲರು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶಕ್ತಿಗಳಿವೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೈವಿಕವಾದವು. ಜೀವಿಗಳು ಭಗವಂತನ ಭಾಗವಾದುದರಿಂದ ಅವು ದೈವಿಕವೇ. ಆದರೂ ಐಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಅವುಗಳ ಮೂಲ ಶ್ರೇಷ್ಠಶಕ್ತಿಯು ಮುಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಐಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯು ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಮುಸುಕಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಜೀವಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಐಹಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಗಳೆರಡೂ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಿಂದ ಹೊರಸೂಸುವುದರಿಂದ ಅವು ನಿತ್ಯವಾದವು. ಜೀವಿಗಳು ಭಗವಂತನ ಮೇಲ್ತರಗತಿಯ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸೇರಿವೆ. ಆದರೆ ಕೆಳತರಗತಿಯ ಪ್ರಕೃತಿಯಾದ ಜಡವಸ್ತುವಿನ ಕಲ್ಮಷದಿಂದಾಗಿ ಜೀವಿಗಳ ಭ್ರಮೆಯೂ ನಿತ್ಯವಾದದ್ದು. ಆದುದರಿಂದ ಬದ್ಧ ಆತ್ಮವನ್ನು ನಿತ್ಯ ಬದ್ಧ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಐಹಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಬದ್ಧಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದ ಒಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ದಿನವನ್ನು ಯಾರೂ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕೆಳತರಗತಿಯ ಶಕ್ತಿಯಾದರೂ ಐಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಪರಮ ಸಂಕಲ್ಪವೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಜೀವಿಯು ಸೋಲಿಸಲಾರನು. ಆದುದರಿಂದ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಕೆಳತರಗತಿಯ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ದೈವಿಕ ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಅದರ ದೈವಿಕ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ದೈವಿಕ ಸಂಕಲ್ಪವು ಅದರ ಚಲನೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ದೈವೀಸಂಕಲ್ಪವು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವುದರಿಂದ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕೆಳತರಗತಿಯದಾದರೂ

ಸೃಷ್ಟಿರೂಪದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ನಾಶದಲ್ಲಿ ಬಹು ಬೆರಗಾಗುವಂತೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವೇದಗಳು ಹೀಗೆ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ — **ಮಾಯಾಂ ತು ಪ್ರಕೃತಿಂ ವಿದ್ಯಾನ್ ಮಾಯಿನಂ ತು ಮಹೇಶ್ವರಮ್**. "ಮಾಯೆಯು ಅಸತ್ಯ ಅಥವಾ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದರೂ ಪರಮ ಮಂತ್ರಿಕನಾದ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ; ಅವನು ಮಹೇಶ್ವರನು, ಪರಮ ನಿಯಂತ್ರಕನು" (ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತು 4.10).

ಗುಣ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದದ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ ಹಗ್ಗ; ಬದ್ಧ ಆತ್ಮವನ್ನು ಮಾಯೆಯ ಸೂತ್ರಗಳು ಬಲವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿವೆ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಯಾರಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ನೆರವಾಗಬೇಕು. ತಾನೇ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟವನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾರ. ನೆರವಾಗುವವನು ಮುಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಅಥವಾ ಅವನ ನಿಜ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಗುರುವು ಬದ್ಧ ಆತ್ಮವನ್ನು ಬಿಡಿಸಬಲ್ಲರು. ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬಂಧನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಭಕ್ತಿಸೇವೆ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಇಂತಹ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ನೆರವಾಗಬಲ್ಲದು. ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭುವಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ದುಸ್ತರವಾದ ಶಕ್ತಿಗೆ, ಬದ್ಧ ಆತ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬಲ್ಲ. ಜೀವಿಯು ಮೂಲತಃ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗು. ಶರಣಾಗತವಾದ ಆತ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ಅವ್ಯಾಜ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಪಿತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಠಿಣ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಭಗವಂತನ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗುವುದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗ.

ಮಾಮ್ ಏವ ಎನ್ನುವ ಪದಗಳೂ ಅರ್ಥವತ್ತಾದವು. **ಮಾಮ್** ಎಂದರೆ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ (ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ) ಮಾತ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅಥವಾ ಶಿವನಿಗೆ ಅಲ್ಲ ಎಂದರ್ಥ. ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಶಿವ ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚೂಕಡಮೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೂ ಅವರು ರಜೋಗುಣ ಮತ್ತು ತಮೋಗುಣಗಳ ಅವತಾರಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಬದ್ಧ ಆತ್ಮವನ್ನು ಮಾಯೆಯ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಬಿಡಿಸಲಾರರು. ಬೇರೆ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ಶಿವರು ಸಹ ಮಾಯೆಯ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ವಿಷ್ಣುವು ಮಾತ್ರ ಮಾಯೆಯ ಪ್ರಭು; ಬದ್ಧ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲವನು ಅವನೊಬ್ಬನೇ. ವೇದಗಳು (ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರ ಉಪನಿಷತ್ತು 3.8) ಇದನ್ನು ತಮ್ ಏವ ವಿದಿತ್ವಾ ಅಥವಾ "ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರಿಯುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಸಾಧ್ಯ" ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ದೃಢಪಡಿಸಿವೆ. ಶಿವನೂ ಸಹ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. **ಮುಕ್ತಿಪ್ರದಾತಾ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಿಷ್ಣುರೇವ ನ ಸಂಶಯಃ** — "ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲವನು ವಿಷ್ಣು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಶಿವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 15

ನ ಮಾಂ ದುಷ್ಟ್ಯತಿನೋ ಮೂಢಾಃ ಪ್ರಹದ್ಯಂತೇ ನರಾಧಮಾಃ |

ಮಾಯಯಾಪಹೃತಜ್ಞಾನಾ ಆಸುರಂ ಭಾವಮಾಶ್ರಿತಾಃ ||೧೫||

ನ—ಇಲ್ಲ; ಮಾಮ್—ನನಗೆ; ದುಷ್ಟತಿನಃ—ದುಷ್ಟರು; ಮೂಢಾಃ—ಮೂಢರು; ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ—
ಶರಣಾಗತರಾಗುತ್ತಾರೆ; ನರ ಅಧಮಾಃ—ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಅತಿನೀಚರು; ಮಾಯಯಾ—
ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ; ಅಪಹೃತ—ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ; ಜ್ಞಾನಾಃ—ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ; ಆಸುರಮ್—ಆಸುರೀ;
ಭಾವಮ್—ಸ್ವಭಾವವನ್ನು; ಆಶ್ರಿತಾಃ—ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವ.

ಅನುವಾದ

ಅತ್ಯಂತ ಮೂರ್ಖರು, ನರಾಧಮರು, ಮಾಯೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನನಷ್ಟವಾದವರು, ಆಸುರೀ
ಸ್ವಭಾವದವರು, ಈ ಬಗೆಯ ದುಷ್ಟರು ನನಗೆ ಶರಣಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಪರಮ ಪುರುಷ ಕೃಷ್ಣನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನು ಐಹಿಕ
ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಠಿಣ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಎಂದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ.
ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ — ಸರ್ವಶಕ್ತ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ
ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದ ತತ್ತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಉದ್ಯಮಿಗಳು, ಆಡಳಿತಗಾರರು
ಮತ್ತು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ನಾಯಕರು ಏಕೆ ಶರಣಾಗತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ಮಾನವ ಕುಲದ ನಾಯಕರು
ಹಲವಾರು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳ ಮತ್ತು ಜನ್ಮಗಳ
ಕಾಲ ಸಂತತ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಐಹಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು
ಅರಸುತ್ತಾರೆ. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಚರಣಕಮಲಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗುವ ಮೂಲಕ ಇದೇ
ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದರೆ ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ, ಕಷ್ಟಪಡುವವರೂ ಆದ ನಾಯಕರು ಈ ಸರಳ
ವಿಧಾನವನ್ನು ಏಕೆ ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ?

ಗೀತೆಯು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವ, ಕಪಿಲ,
ಕುಮಾರರು, ಮನು, ವ್ಯಾಸ, ದೇವಲ, ಅಸಿತ, ಜನಕ, ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ಬಲಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ,
ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯ, ಶ್ರೀ ಚೈತನ್ಯ ಮತ್ತು ಇವರಂತಹ ಅನೇಕ ನಿಜವಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸಮಾಜ
ನಾಯಕರು. ಇವರು — ನಿಷ್ಠ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರು, ಜ್ಞಾನಿಗಳು
ಮೊದಲಾದವರು — ಸರ್ವಶಕ್ತ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗುತ್ತಾರೆ.
ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞರು, ಆಡಳಿತಗಾರರು ಇತ್ಯಾದಿ
ಅಲ್ಲದವರು, ಆದರೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ಸೋಗು ಹಾಕುವವರು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ
ಯೋಜನೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಮಾರ್ಗವನ್ನಾಗಲೀ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ದೇವರೆಂದರೆ ಏನೂ
ತಿಳಿಯದು. ಅವರು ತಮ್ಮದೇ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರ
ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಐಹಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ವ್ಯರ್ಥಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ
ಅವುಗಳನ್ನು ಜಟಿಲಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಐಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯು (ಪ್ರಕೃತಿಯು) ಅತ್ಯಂತ ಬಲಶಾಲಿಯಾದದ್ದು.
ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ನಾಸ್ತಿಕರ ಅನಧಿಕೃತ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಬಲ್ಲದು ಮತ್ತು 'ಯೋಜನಾ
ಆಯೋಗ'ಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಕೆಡವಬಲ್ಲದು.

ನಾಸ್ತಿಕ ಯೋಜನಾಕರ್ತರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ **ದುಷ್ಕೃತಿನಃ** ಅಥವಾ 'ದುಷ್ಕರ್ಮಿಗಳು' ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. **ಕೃತೀ** ಎಂದರೆ ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು. ನಾಸ್ತಿಕ ಯೋಜನಾಕರ್ತನು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವನೂ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಿರಲಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದಿರಲಿ ಯಾವುದೇ ಬೃಹತ್ತಾದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತ ಮಾಡಲು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಬೇಕು. ನಾಸ್ತಿಕನು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಲೆಂದೇ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾಸ್ತಿಕ ಯೋಜನಾಕರ್ತನನ್ನು **ದುಷ್ಕೃತೀ** ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಅವನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯೂ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೂ ತಪ್ಪು ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಐಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುವು ಚಲಿಸಿದಂತೆಯೇ ಚಲಿಸುವ ನೆರಳಿನ ಹಾಗೆ ಅದು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಐಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯು ಬಹು ಬಲಶಾಲಿಯಾದದ್ದು. ತನ್ನ ನಾಸ್ತಿಕ ಮನೋಧರ್ಮದಿಂದಾಗಿ ನಾಸ್ತಿಕನಿಗೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾರ. ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಮಾಯೆಗೆ ಬಲಿ ಬಿದ್ದು ಅವನ ಯೋಜನೆಗಳೆಲ್ಲ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಮತ್ತು ರಾವಣರು ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು, ಆಡಳಿತಗಾರರು, ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರು, ಐಹಿಕವಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು. ಆದರೆ ಅವರ ಯೋಜನೆಗಳು ನುಚ್ಚುನೂರಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋದವು. ಈ **ದುಷ್ಕೃತಿನಸ್** ಅಥವಾ ದುಷ್ಕರ್ಮಿಗಳು ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

1) ಮೂಢರು ಅಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಮೂರ್ಖರು. ಇವರು ಹೊರಗೆಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಶ್ರಮದ ಫಲವನ್ನು ತಾವೇ ಸವಿಯಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ; ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊರಸಾಗಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದರೆ ಕತ್ತೆ. ಯಜಮಾನನು ಈ ದೀನ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಬಹಳ ದುಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾರಿಗಾಗಿ ತಾನು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ದುಡಿಯುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವುದು ಕತ್ತೆಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಹುಲ್ಲಿನ ಕಟ್ಟನ್ನು ತಿಂದು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಯಜಮಾನನು ಬಡಿಯುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವ ಭಯದಲ್ಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿದ್ರೆಮಾಡುವುದು, ಹೆಣ್ಣು ಕತ್ತೆಯಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಒದಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಪಾಯವಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಲೈಂಗಿಕ ಬಯಕೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು — ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಅದು ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕತ್ತೆಯು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಹಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಅರಚುವಿಕೆಯು ಇತರರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ತಾನು ಯಾರಿಗಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಯದ ಮೂರ್ಖ ಫಲಾಪೇಕ್ಷಿ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇದೇ. ಕರ್ಮದ ಉದ್ದೇಶವು ಯಜ್ಞ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದು.

ಅನೇಕ ಸಲ ತಾವೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಹೊರೆಯನ್ನು ನೀಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ದುಡಿಯುವವರು ಜೀವಿಯ ಅಮರ್ತ್ಯತ್ವದ ವಿಷಯ ಕೇಳಲು ತಮಗೆ ಸಮಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂಢರು ತಮ್ಮ ಶ್ರಮದ ಬಹು ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸವಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಅವರಿಗೆ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುವ ಐಹಿಕ ಗಳಿಕೆಯೇ ಜೀವನ ಸರ್ವಸ್ವ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವರಿಗೆ ಕರುಳಿನ ಹುಣ್ಣು ಅಥವಾ ಅಜೀರ್ಣ ಇದ್ದರೂ ಕರ್ಮಫಲಕ್ಕಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಹಾರವನ್ನೇ ತಿನ್ನುದಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೆ. ಭ್ರಾಮಕ ಒಡೆಯರ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ದುಡಿಯುವುದರಲ್ಲೇ ತನ್ಮಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಭು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿಯದ ಈ ಮೂರ್ಖ ಕೆಲಸಗಾರರು ಧನಪಿತೃಚಿಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮೌಲಿಕವಾದ ಕಾಲವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದುರದೃಷ್ಟದಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಭುಗಳ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಶರಣಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಅವನ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಲು ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಹೊಲಸನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಹಂದಿಗಳಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿಗಳು ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಖ ಶ್ರಮಜೀವಿಯು ಕ್ಷಣಭಂಗುರವಾದ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಗಳ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಆಯಾಸವೆನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲದೆ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಚಲಿಸುವ ಶಾಶ್ವತ ಜೀವಂತ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಲು ಅವನಿಗೆ ಸಮಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

2) ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ದುಷ್ಟತೀ ಅಥವಾ ದುಷ್ಟರ್ಮಿಗೆ ನರಾಧಮ ಎಂದು ಹೆಸರು. ನರ ಎಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ, ಅಧಮ ಎಂದರೆ ಅತ್ಯಂತ ಕೀಳುಮಟ್ಟದವನು. ಜೀವಿಗಳ 84,00,000 ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ 4,00,000 ಮನುಷ್ಯರ ಬಗೆಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನಾಗರಿಕರಾದ ಮನುಷ್ಯರ ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯ ರೂಪಗಳಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಬದುಕನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವರು ನಾಗರಿಕ ಮನುಷ್ಯರು. ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದರೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ತತ್ವಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವವರನ್ನು ನರಾಧಮರು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವರಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮವು ಧರ್ಮವೇ ಅಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರ ಉದ್ದೇಶವೇ ಪರಮ ಸತ್ಯವನ್ನೂ, ಅವನೊಡನೆ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನು ತನಗಿಂತ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿ ಇಲ್ಲ, ತಾನೇ ಪರಮ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಪರಮ ಸತ್ಯದೊಡನೆ ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನಾಗರಿಕ ಮಾನವ ಜೀವನದ ಗುರಿಯು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪುನಶ್ಚೇತನ; ಪರಮ ಸತ್ಯವು ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಸರ್ವಶಕ್ತನು. ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನನ್ನು ನರಾಧಮನೆಂಬ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಮಗುವು ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ (ಇದು ಬಹು ಮುಜುಗರದ ಸ್ಥಿತಿ) ಅದು, ತನ್ನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ತಾನು ಹೊರಗೆ ಬಂದ ಕ್ಷಣದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಪೂಜಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಪೌರುಷೇಯ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ತಾನು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವಾಗ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದು ಜೀವಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನೊಡನೆ ನಿರಂತರ ಬಾಂಧವ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಗರ್ಭದಿಂದ ಹೊರ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಮಗುವು ಮಾಯೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜನನದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಉದ್ಧಾರಕನನ್ನೂ ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿರುವ ದೈವಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸುವುದು ಅವರ ಪೋಷಕರ ಕರ್ತವ್ಯ. ಧಾರ್ಮಿಕ ತತ್ವಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವು **ಮನುಷ್ಯ**ತಿಯಲ್ಲಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಹತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಉದ್ದೇಶವು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ದೈವಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಈಗ ಜಗತ್ತಿನ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 99.9ರಷ್ಟು ನರಾಧಮರೇ.

ಇಡೀ ಜನಸೋಮವೇ **ನರಾಧಮ**ವಾದಾಗ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದು ಕರೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಭೌತಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸರ್ವಶಕ್ತ ಚೈತನ್ಯದಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಗೀತೆಯ ಮಾನದಂಡದ ಪ್ರಕಾರ, ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನೂ, ನಾಯಿಯನ್ನೂ, ಹಸುವನ್ನೂ, ಆನೆಯನ್ನೂ, ನಾಯಿ ತಿನ್ನುವವನನ್ನೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವವನೇ ವಿದ್ವಾಂಸನು. ಇದು ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತನ ದರ್ಶನ. ಭಗವಂತನ ಅವತಾರರಾದ ಶ್ರೀ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಪ್ರಭುಗಳು ಆಚಾರ್ಯರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನರಾಧಮರ ಮಾದರಿ ಎನಿಸಿದ ಜಗಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಾಧಾಯಿ ಸಹೋದರರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದರು. ಮನುಷ್ಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕೀಳಾದವರಿಗೂ ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತನು ತನ್ನ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆದುದರಿಂದ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನು ದೋಷಪುರಿತನೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ ನರಾಧಮನು ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ತನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಭಾಗವತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಥವಾ ಭಕ್ತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾರಗೊಳಿಸುತ್ತ ಶ್ರೀ ಚೈತನ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭುಗಳು ಜನರು ವಿನಮ್ರರಾಗಿ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಆಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಲಹೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಂದೇಶದ ತಿರುಳು ಭಗವದ್ಗೀತೆ. ನರಾಧಮರು ಈ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಆಲಿಸಿದರೆ ಸಾಕು, ಉದ್ಧಾರವಾಗಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ದುರದೃಷ್ಟದಿಂದ, ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಶರಣಾಗುವುದಿರಲಿ, ಅವರು ಈ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. **ನರಾಧಮರು** ಮನುಷ್ಯನ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಡೆಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

3) ದುಷ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮಾಯಯಾಪಹೃತಜ್ಞಾನಾಃ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಇವರ ವಿದ್ವತ್ತು ಮಾಯೆಯ ಐಹಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಿಷ್ಫಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರು ತುಂಬ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿರುವವರು — ಹಿರಿಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಕವಿಗಳು, ಸಾಹಿತಿಗಳು, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯು ಅವರನ್ನು ತಪ್ಪುಮಾರಿಗಳೆಂದುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅವಿಧೇಯರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಮಾಯಯಾಪಹೃತಜ್ಞಾನಾಃ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆ ಈಗ ಬಹುದೊಡ್ಡದು. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಸಹ ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ದೊಡ್ಡದು. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಮತ್ತು ಸರಳವಾದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನರಾದವರು ಅಥವಾ ಅವನಿಗಿಂತ ಹಿರಿಯರಾದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರ ಮೂಲ ಜನಕನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ತಂದೆ ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನು ಬ್ರಹ್ಮನ

ತಂದೆ ಎಂದು ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಿಲ್ಲ, ಅವನು ಜೀವದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗಗಳ ತಂದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಅವನು ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಬೇರು. ಪ್ರತಿ ಜೀವಿಯಲ್ಲಿನ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವನ ಸ್ವಾಂಶ. ಅವನು ಎಲ್ಲದರ ಆದಿಮೂಲ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅವನ ಚರಣಕಮಲಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗಬೇಕೆಂದು ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿದ್ದರೂ **ಮಾಯಯಾಪಹೃತಚ್ಛಾನಾಃ** ವರ್ಗದವರು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅವನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆದಿರುವ ಮಾನವ ಜನ್ಮದ ರೂಪವನ್ನು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ನಿತ್ಯವಾದ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ರೂಪಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಇವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ಪರಂಪರಾ ಪದ್ಧತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಆಚೆಗಿರುವ **ಮಾಯಯಾಪಹೃತಚ್ಛಾನಾಃ** ವರ್ಗದವರು ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಕೊಡುವ ಗೀತೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರಿವಿನ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಚಣೆಗಳು. ಭ್ರಮೆಗೊಳಗಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ತತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

4) ದುಷ್ಟತೀಗಳ ಕಡೆಯ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಆಸುರಂ ಭಾವಮ್ ಆಶ್ರಿತಾಃ ಅಥವಾ ರಾಕ್ಷಸೀ ತತ್ವಗಳವರು ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ವರ್ಗದವರು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿಯೇ ನಾಸ್ತಿಕರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಈ ಭೌತಿಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಭುವು ಇಳಿದು ಬರಲಾರ ಎಂದು ವಾದಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಏಕೆ ಬರಲಾರ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಅವರು ಕೊಡಲಾರರು. ಭಗವಂತನು ನಿರಾಕಾರ ರೂಪಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು ಎಂದು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಘೋಷಿಸಿದ್ದರೂ ಅವನನ್ನು ನಿರಾಕಾರ ರೂಪಕ್ಕೆ ಅಧೀನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲವರು ಇದ್ದಾರೆ. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಬಗ್ಗೆ ಅಸೂಯೆಯಿಂದಾಗಿ ನಾಸ್ತಿಕನಾದವನು ತನ್ನ ಮೆದುಳೆಂಬ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ತಯಾರು ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ನಿಷಿದ್ಧ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತಾನೆ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಇಂತಹವರ ತತ್ವವೇ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದು; ಇಂತಹವರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಶ್ರೀ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯ ಆಳವಂದಾರರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ —
 "ನನ್ನ ಪ್ರಭುವೇ! ನಿನ್ನದು ಅಸಾಧಾರಣ ಗುಣ, ಲಕ್ಷಣ, ಲೀಲೆಗಳು. ಎಲ್ಲ ಸಾತ್ವಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೇ ಪರಮ ಪುರುಷ ಎಂದು ದೃಢಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು ಮತ್ತು ದೈವೀ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದವರೂ ಆದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಚಾರ್ಯರು ನಿನ್ನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಾಸ್ತಿಕ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಕೊಂಡಿರುವವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಅರಿಯಲಾರರು."

ಆದುದರಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ (1) ಅತ್ಯಂತ ಮೂಢರಾದವರು, (2) ನರಾಧಮರು, (3) ಭ್ರಮಿತರಾದ ಊಹಾತ್ಮಕ ಚಿಂತಕರು ಮತ್ತು (4) ಬಹಿರಂಗ ನಾಸ್ತಿಕರು — ಇವರು ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಗಳು ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದರೂ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನ ಚರಣಕಮಲಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ - 16

ಚತುರ್ವಿಧಾ ಭಜನ್ತೇ ಮಾಂ ಜನಾಃ ಸುಕೃತಿನೋಽರ್ಜುನ |
ಆರ್ತೋ ಜಿಜ್ಞಾಸುರರ್ಥಾರ್ಥೀ ಜ್ಞಾನೀ ಚ ಭರತಷಭ ||೧೬||

ಚತುರ್ವಿಧಾಃ—ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ; ಭಜನ್ತೇ—ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ; ಮಾಮ್—ನನಗೆ; ಜನಾಃ—ಜನರು; ಸುಕೃತಿನಃ—ಪುಣ್ಯವಂತರಾದ; ಅರ್ಜುನ—ಅರ್ಜುನನೇ; ಆರ್ತಃ—ದುಃಖಿಯು; ಜಿಜ್ಞಾಸುಃ—ವಿಚಾರ ಶೀಲನು; ಅರ್ಥ ಅರ್ಥೀ—ಭೌತಿಕ ಲಾಭಾಪೇಕ್ಷಿಯು; ಜ್ಞಾನೀ—ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿತವನು; ಚ—ಕೂಡ; ಭರತ ಋಷಭ—ಭರತ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನೇ.

ಅನುವಾದ

ಭರತ ವಂಶಜರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಅರ್ಜುನನೇ, ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳ ಪುಣ್ಯವಂತರು ನನಗೆ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ದುಃಖಿಗಳು, ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳು, ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುವವರು ಮತ್ತು ಪರಾತ್ಪರದ ಜ್ಞಾನದ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುವವರು — ಇವರೇ ಈ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಜನರು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ನಿಯಂತ್ರಕ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸುವವರಿಗೆ ಸುಕೃತಿನಃ ಎಂದು ಹೆಸರು. ದುಷ್ಟರ್ಮಿಗಳಂತಲ್ಲದೆ ಸುಕೃತಿಗಳಾದ ಜನರು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ — ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದುಃಖಿಗಳಾಗಿರುವವರು, ಹಣದ ಅಗತ್ಯವಿರುವವರು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕುತೂಹಲಿಗಳಾಗಿರುವವರು ಮತ್ತು ಪರಮ ಸತ್ಯದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವವರು. ಇವರು ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಯಾವುದೋ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯು ನೆರವೇರಬೇಕೆಂದು ಇವರು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಐಹಿಕ ಲಾಭದ ಬಯಕೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿರಸಾಮೃತ ಸಿಂಧು (1.1.11) ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ —

ಅನ್ಯಾಭಿಲಾಷಿತಾ ಶೂನ್ಯಂ ಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮಾದ್ಯನಾವೃತಮ್ |
ಅನುಕೂಲೈನ ಕೃಷ್ಣಾನು ಶೀಲನಂ ಭಕ್ತಿರುತ್ತಮಾ ||

"ಪರಮ ಪ್ರಭು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಪ್ರೇಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ಸೇವೆ ಮಾಡುವಾಗ, ಕಾಮ್ಯ ಕರ್ಮದಿಂದ ಅಥವಾ ಊಹಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ, ಐಹಿಕ ಲಾಭ ಪಡೆಯುವ ಆಸೆ ಇರಬಾರದು. ಅಂತಹುದನ್ನು ಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿಸೇವೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ."

ಈ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಜನರು ಭಕ್ತಿಸೇವೆ ಮಾಡಲೆಂದು ಭಗವಂತನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನ ಸಹಯೋಗದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧರಾದಾಗ ತಾವೂ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ದುಷ್ಟರ್ಮಿಗಳ ವಿಷಯ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅವರ ಬದುಕು ಸ್ವಾರ್ಥಪರ, ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗುರಿಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ

ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಕೆಲವರು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತನ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಫಲಾಪೇಕ್ಷಿತ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ಮುಳುಗಿರುವವರು ಐಹಿಕವಾಗಿ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಭಗವಂತನ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಆಗ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರೊಡನೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ನೋವಿನ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹತಾಶರಾದವರೂ ಸಹ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಭಗವಂತನ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕುತೂಹಲಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಣ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಜ್ಞಾನದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಾಶರಾದಾಗ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭಗವಂತನ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು, ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಥವಾ ಅವನ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ದೇವತ್ವದ ಸಾಕಾರ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಗಳು, ಚಿಜ್ಞಾಸುಗಳು, ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ಹಣವನ್ನು ಬಯಸುವವರು — ಇವರೆಲ್ಲ ಐಹಿಕ ಬಯಕೆಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗಿ, ಐಹಿಕ ಪ್ರತಿಫಲಕ್ಕೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಶುದ್ಧ ಹಂತವನ್ನು ತಲಪುವವರೆಗೆ ಭಗವಂತನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯ ಕರ್ಮಗಳು, ಐಹಿಕ ವಿದ್ಯೆಯ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಇಂತಹವುಗಳ ಮಾಲಿನ್ಯ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಮೊದಲು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದಾಟಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 17

ತೇಷಾಂ ಜ್ಞಾನೀ ನಿತ್ಯಯುಕ್ತ ಏಕಭಕ್ತಿರ್ವಿಶಿಷ್ಯತೇ |

ಪ್ರಿಯೋ ಹಿ ಜ್ಞಾನಿನೋಽತ್ಯರ್ಥಮಹಂ ಸ ಚ ಮಮ ಪ್ರಿಯಃ ||೧೭||

ತೇಷಾಮ್—ಅವರಲ್ಲಿ; ಜ್ಞಾನೀ—ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ; ನಿತ್ಯ ಯುಕ್ತಃ—ಸದಾ ನಿರತನಾಗಿರುವ; ಏಕ —ಒಂದೇ ಒಂದಾದ; ಭಕ್ತಿಃ—ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುವವನು; ವಿಶಿಷ್ಯತೇ—ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ; ಪ್ರಿಯಃ—ಬಹಳ ಪ್ರಿಯನು; ಹಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಜ್ಞಾನಿನಃ—ಜ್ಞಾನಿಗೆ; ಅತ್ಯರ್ಥಮ್—ಅತ್ಯಂತ; ಅಹಮ್—ನಾನು ಆಗಿದ್ದೇನೆ; ಸಃ—ಅವನು; ಚ—ಕೂಡ; ಮಮ—ನನಗೆ; ಪ್ರಿಯಃ—ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನು.

ಅನುವಾದ

ಇವರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನವಿರುವವನು ಮತ್ತು ಸದಾ ಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವವನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಅವನಿಗೆ ನಾನು ಬಹಳ ಪ್ರಿಯನಾದವನು ಮತ್ತು ನನಗೆ ಅವನು ಪ್ರಿಯನಾದವನು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ದುಃಖದಲ್ಲಿರುವವರು, ಕುತೂಹಲಿಗಳು, ಹಣವಿಲ್ಲದವರು ಮತ್ತು ಪರಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವವರು ಎಲ್ಲರೂ ಐಹಿಕ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳ ಎಲ್ಲ ಕಶ್ಮಲದಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧ

ಭಕ್ತರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಪರಮೋನ್ನತ ಸತ್ಯದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಐಹಿಕ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾದವನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಗವಂತನ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು ಮತ್ತು ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದವನು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು ಎಂದು ಭಗವಂತನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಜ್ಞಾನಾನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತಾನು ತನ್ನ ಐಹಿಕ ದೇಹದಿಂದ ಬೇರೆ ಎನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅರಿವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧನಾದಾಗ ಭಗವಂತನ ನಿರಂತರ ಸೇವಕನಾಗಿರುವುದೇ ತನ್ನ ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪ ಎನ್ನುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅವನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರ ಸಹಯೋಗದಿಂದ ಕುತೂಹಲಿಯಾದವನು, ದುಃಖಿಯಾದವನು, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಅರಸುವವನು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಾವೇ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಿದ್ಧತೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಅಲೌಕಿಕತೆಯ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವವನನ್ನು ಅವನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಐಹಿಕ ಕಲ್ಮಷವು ಅವನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರದು.

ಶ್ಲೋಕ - 18

ಉದಾರಾಃ ಸರ್ವ ಏವೈತೇ ಜ್ಞಾನೀ ತ್ವಾತ್ಮೈವ ಮೇ ಮತಮ್ |

ಆಸ್ಥಿತಃ ಸ ಹಿ ಯುಕ್ತಾತ್ಮಾ ಮಾಮೇವಾನುತ್ತಮಾಂ ಗತಿಮ್ ||೧೮||

ಉದಾರಾಃ—ಉದಾರ ಹೃದಯದವರು; ಸರ್ವೇ—ಎಲ್ಲರೂ; ಏವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಮತೇ—ಈ; ಜ್ಞಾನೀ—ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವವನು; ತು—ಆದರೆ; ಆತ್ಮಾ ಏವ—ನನ್ನಂತೆಯೇ ಎಂದು; ಮೇ—ನನ್ನ; ಮತಮ್—ಅಭಿಪ್ರಾಯ; ಆಸ್ಥಿತಃ—ನೆಲೆಸಿದವನು; ಸಃ—ಅವನು; ಹಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಯುಕ್ತ ಆತ್ಮಾ—ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ; ಮಾಮ್—ನನ್ನಲ್ಲಿ; ಏವ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ಅನುತ್ತಮಾಮ್—ಅತ್ಯುತ್ತಮ; ಗತಿಮ್—ಗತಿಯಾದ.

ಅನುವಾದ

ಈ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಉದಾರ ಆತ್ಮಗಳೇ ನಿಜ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವವನನ್ನು ನನ್ನಂತೆಯೇ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಅಲೌಕಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದು ಅವನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಗುರಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನೇ ಸೇರುತ್ತಾನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಅಷ್ಟೊಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅರಿವಿಲ್ಲದವರು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಪ್ರಭುವು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಉದಾರರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲಾದರೂ ಪ್ರಭುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವವನನ್ನು ಮಹಾತ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಿಂದ ಏನಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯಲು ಬರುವ ಭಕ್ತರನ್ನು ಪ್ರಭುವು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿನಿಮಯವಿದೆ. ಪ್ರಭುವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರು ಪ್ರಭುವನ್ನು ಯಾವುದಾದರೂ ಐಹಿಕ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಪಡೆದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದರೆ ಅವರೂ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯನಾದವನು. ಏಕೆಂದರೆ ಪರಮ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸುವುದೊಂದೇ ಅವನ ಉದ್ದೇಶ. ಇಂತಹ ಭಕ್ತನು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಅಥವಾ ಅವನನ್ನು ಸೇವಿಸದೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಬದುಕಿರಲಾರ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿಗೂ ಭಕ್ತನಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಪ್ರೀತಿ. ಭಗವಂತನು ಅಂತಹ ಭಕ್ತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರ.

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ (9.4.68) ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ —

ಸಾಧವೋ ಹೃದಯಂ ಮಹ್ಯಂ ಸಾಧೂನಾಂ ಹೃದಯಂ ತ್ವಹಮ್ |
ಮದನ್ಯತ್ ತೇ ನ ಜಾನನ್ತಿ ನಾಹಂ ತೇಭ್ಯೋ ಮನಾಗಪಿ ||

"ಭಕ್ತರು ಸದಾ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಭಕ್ತರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಭಕ್ತನಿಗೆ ನನ್ನ ಆಚಿ ಏನೂ ತಿಳಿಯದು; ನಾನು ಭಕ್ತನನ್ನು ಮರೆಯಲಾರೆ. ನನ್ನ ಮತ್ತು ಪರಿಶುದ್ಧಭಕ್ತನ ನಡುವೆ ಒಂದು ಆತ್ಮೀಯ ಬಾಂಧವ್ಯವಿದೆ. ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಎಂದೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸ್ಪರ್ಶವು ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ನನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯರಾದವರು."

ಶ್ಲೋಕ - 19

ಬಹೂನಾಂ ಜನ್ಮನಾಮನ್ತೇ ಜ್ಞಾನವಾನ್ಮಾಂ ಪ್ರಪದ್ಯತೇ |
ವಾಸುದೇವಃ ಸರ್ವಮಿತಿ ಸ ಮಹಾತ್ಮಾ ಸುದುರ್ಲಭಃ ||೧೯||

ಬಹೂನಾಮ್—ಅನೇಕ; ಜನ್ಮನಾಮ್—ಜನನ, ಮರಣಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯ; ಅನ್ತೇ—ತರುವಾಯ; ಜ್ಞಾನವಾನ್—ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವವನು; ಮಾಮ್—ನನಗೆ; ಪ್ರಪದ್ಯತೇ—ಶರಣಾಗತನಾಗುತ್ತಾನೆ; ವಾಸುದೇವಃ—ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನು; ಸರ್ವಮ್—ಎಲ್ಲವೂ; ಇತಿ—ಎಂದು; ಸಃ—ಆ; ಮಹಾ ಆತ್ಮಾ—ಮಹಾತ್ಮನು; ಸು ದುರ್ಲಭಃ—ಕಾಣಲು ಬಲು ವಿರಳನು.

ಅನುವಾದ

ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸತ್ತನಂತರ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವವನಿಗೆ ನಾನು ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲದರ ಕಾರಣ ಎನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ನನಗೆ ಶರಣಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮನು ದುರ್ಲಭ.

ಶ್ಲೋಕ - 20

ಕಾಮೈಶ್ಚೈಶ್ಚೈರ್ಹ್ಯತಚ್ಚಾನಾಃ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇಽನ್ಯದೇವತಾಃ |

ತಂ ತಂ ನಿಯಮಮಾಸ್ಥಾಯ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ನಿಯತಾಃ ಸ್ವಯಾ ||೨೦||

ಕಾಮೈಃ—ಆಸೆಗಳಿಂದ; ತೈಃ ತೈಃ—ವಿವಿಧವಾದ; ಹ್ಯತ—ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿ; ಚ್ಚಾನಾಃ—ಚ್ಚಾನಗಳುಳ್ಳವರು; ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇ—ಶರಣುಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ಅನ್ಯ—ಇತರ; ದೇವತಾಃ—ದೇವತೆಗಳಿಗೆ; ತಮ್ ತಮ್—ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ; ನಿಯಮಮ್—ನಿಯಮಗಳನ್ನು; ಆಸ್ಥಾಯ—ಅನುಸರಿಸಿ; ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ—ಸ್ವಭಾವದಿಂದ; ನಿಯತಾಃ—ನಿಯಂತ್ರಿತರಾಗುವರು; ಸ್ವಯಾ—ತಮ್ಮದೇ ಆದ.

ಅನುವಾದ

ಐಹಿಕ ಬಯಕೆಗಳು ಯಾರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕದ್ದಿವೆಯೋ ಅಂತಹವರು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪೂಜೆಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಿಯಮ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಎಲ್ಲ ಐಹಿಕ ಕಶ್ಮಲಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದವರು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಶರಣಾಗಿ ಅವನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಐಹಿಕ ಕಶ್ಮಲವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೊಳೆದು ಹೋಗುವವರೆಗೆ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಅವರು ಭಕ್ತರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಐಹಿಕ ಬಯಕೆಗಳಿದ್ದು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಬಳಿಸಾರುವವರೂ ಸಹ ಹೊರ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಸರಿಯಾದ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಲೇ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅವರು ಎಲ್ಲ ಐಹಿಕ ಕಾಮದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಮನುಷ್ಯನು ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲ ಐಹಿಕ ಬಯಕೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಐಹಿಕ ಬಯಕೆಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರಲಿ, ಇಲ್ಲವೇ ಐಹಿಕ ಕಶ್ಮಲದ ಸೋಂಕಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಬಯಸಲಿ — ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆತನು ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ಶರಣಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಸಲಹೆಮಾಡಿದೆ. ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ (2.3.10) —

ಅಕಾಮಃ ಸರ್ವಕಾಮೋ ವಾ ಮೋಕ್ಷಕಾಮ ಉದಾರಧೀಃ |

ತೀವ್ರೇಣ ಭಕ್ತಿಯೋಗೇನ ಯಚೇತ ಪುರುಷಂ ಪರಮ್ ||

ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರಿವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳಲ್ಲದವರು ಐಹಿಕ ಬಯಕೆಗಳ ಶೀಘ್ರ ಪೂರೈಕೆಗಾಗಿ ದೇವತೆಗಳ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹವರು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಪ್ರಕೃತಿ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ (ರಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ತಮಸ್ಸು). ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರು ವಿವಿಧ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪೂಜೆಯ ಹಲವು ನಿಯಮ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪರಮ ಗುರಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಭಕ್ತನು ದಾರಿ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ರೋಗಿಯು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ). ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರು ಕೆಲವು ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಧನೆಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿಗಿಂತ ದೇವತೆಗಳೇ ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಭು ಕೃಷ್ಣನೇ ಎಲ್ಲರ ಪ್ರಭು ಎಂದು ಗೊತ್ತು. ಚೈತನ್ಯ ಚರಿತಾಮೃತದಲ್ಲಿ (ಆದಿ 5.142) ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆ — **ಏಕಲೇ ಈಶ್ವರ ಕೃಷ್ಣ ಆರ ಸಬ ಭೃತ್ಯ.** ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಭು, ಉಳಿದೆಲ್ಲರೂ ಸೇವಕರು. ಆದುದರಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತನು ತನ್ನ ಐಹಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದೇವತೆಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತನು ಭಗವಂತನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದುದರಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತಿಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 21

ಯೋ ಯೋ ಯಾಂ ಯಾಂ ತನುಂ ಭಕ್ತಃ ಶ್ರದ್ಧಯಾರ್ಚಿತುಮಿಚ್ಛತಿ |
ತಸ್ಯ ತಸ್ಯಾಚಲಾಂ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ತಾಮೇವ ವಿದಧಾಮ್ಯಹಮ್ ||೨೧||

ಯಃ—ಯಾವ ಯಾವ; **ಯಾಮ್** ಯಾಮ್—ಯಾವ ಯಾವ; **ತನುಮ್**—ದೇವತಾ ರೂಪವನ್ನು; **ಭಕ್ತಃ**—ಭಕ್ತನು; **ಶ್ರದ್ಧಯಾ**—ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ; **ಅರ್ಚಿತುಮ್**—ಪೂಜಿಸಲು; **ಇಚ್ಛತಿ**—ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೋ; **ತಸ್ಯ ತಸ್ಯ**—ಅವರವರಿಗೆ; **ಅಚಲಾಮ್**—ಸ್ಥಿರವಾದ; **ಶ್ರದ್ಧಾಮ್**—ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು; **ತಾಮ್**—ಆ; **ಏವ**—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; **ವಿದಧಾಮಿ**—ಕೊಡುತ್ತೇನೆ; **ಅಹಮ್**—ನಾನು.

ಅನುವಾದ

ನಾನು ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ಯಾರಾದರೂ ಯಾವುದಾದರೂ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಲೇ, ಆತನು ಆ ದೇವತೆಗೆ ಮುಡಿಪಾಗುವಂತೆ ಅವನ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಭಗವಂತನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಮನುಷ್ಯನು ಐಹಿಕ ಭೋಗವನ್ನು ಬಯಸಿ ಅಂತಹ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಐಹಿಕ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಲು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವು ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಪರಮ ಜನಕನಾಗಿ ಆತನು ಅವರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಐಹಿಕ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಎಲ್ಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ದೇವರು ಈ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು

ಅವರು ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಡುವುದೇಕೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಕೇಳಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಇದು — ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಪರಮ ಪ್ರಭುವು ಇಂತಹ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆತನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು, ಅವರು ಬಯಸಿದುದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಕೊನೆಯ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ — ಮನುಷ್ಯನು ಬೇರೆ ಯಾತರಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೊಡಗಿಸದೆ ಅವನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶರಣಾಗಬೇಕು. ಅದು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ತರುತ್ತದೆ.

ಜೀವಿಯೂ ದೇವತೆಗಳೂ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಅಧೀನರು. ಆದುದರಿಂದ ಜೀವಿಯು ಸ್ವಂತ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಪರಮ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿ ದೇವತೆಯೂ ಯಾವ ವರವನ್ನೂ ಕೊಡುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದುಃಖಕ್ಕೊಳಗಾದವರು ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ ದೇವತೆಗಳ ಬಳಿಸಾರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಬಯಸುವವರು ಒಬ್ಬ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬಹುದು. ವಿದ್ಯೆ ಬಯಸುವವನು ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬಹುದು. ಸುಂದರಿಯಾದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಶಿವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಉಮಾದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳ ಆರಾಧನೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪೂಜಾಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಒಂದು ಜೀವಿಯು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುವುದರಿಂದ, ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದೇವತೆಯಿಂದ ಆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಪರಮ ಪ್ರಭುವು ಆ ಜೀವಿಗೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆತನು ಆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆ ಜೀವಿಯು ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದೇವತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಳೆಯುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಕ್ತಿಯ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಪರಮ ಪ್ರಭುವು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ದೇವತೆಗಳು ಜೀವಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಲಾರರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನೇ ಪರಮ ಪ್ರಭು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನು. ದೇವತೆಗಳು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ವಿಶ್ವರೂಪದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ. "ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ದೇವತೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ; ಆದುದರಿಂದ ಆತನು ಜೀವಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ದೇವತೆಯ ಮೂಲಕ ಪೂರೈಸಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ದೇವತೆಯೂ ಜೀವಿಯೂ ಪರಮ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದವರು, ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ" ಎಂದು ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 22

ಸ ತಯಾ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಯುಕ್ತಸ್ತಸ್ಯಾರಾಧನಮೀಹತೇ |

ಲಭತೇ ಚ ತತಃ ಕಾಮಾನ್ಮಯೈವ ವಿಹಿತಾನ್ ಹಿ ತಾನ್ ||೨೨||

ಸಃ—ಅವನು; ತಯಾ—ಆ; ಶ್ರದ್ಧಯಾ—ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ; ಯುಕ್ತಃ—ಕೂಡಿದವನಾಗಿ; ತಸ್ಯ—ಆ ದೇವತೆಯ; ಆರಾಧನಮ್—ಪೂಜೆಗೆ; ಈಹತೇ—ಬಯಸುತ್ತಾನೆ; ಲಭತೇ—ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ; ಚ—

ಮತ್ತು; ತತಃ—ಅದರಿಂದ; ಕಾಮಾನ್—ಅವನ ಆಸೆಗಳನ್ನು; ಮಯಾ—ನನ್ನಿಂದ; ಏವ—ಮಾತ್ರವೇ; ವಿಹಿತಾನ್—ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ; ಹಿ—ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ; ತಾನ್—ಆ.

ಅನುವಾದ

ಇಂತಹ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆತನು ಒಬ್ಬ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ತನ್ನ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಅನುಗ್ರಹಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೀಡುವವನು ನಾನೊಬ್ಬನೇ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವರಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಸ್ವತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಜೀವಿಯು ಮರೆಯಬಹುದು, ಆದರೆ ದೇವತೆಗಳು ಮರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣರು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿದ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಕಾರಣ. ಮಂದಬುದ್ಧಿಯ ಜೀವಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿಯದು. ಆದುದರಿಂದ ಆತನು ಮೂರ್ಖತನದಿಂದ ಯಾವುದೋ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ದೇವತೆಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಬೇಕೆನ್ನಿಸಿದಾಗ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಐಹಿಕ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಡುವುದು ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತನ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಜೀವಿಯು ತನ್ನ ಕಾಮವನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹುಚ್ಚಿನಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಜೀವಿಯು ಏನಾದರೂ ಅನುಚಿತವಾದುದನ್ನು ಬಯಸಿ ಭಗವಂತನೇ ಅದನ್ನು ನೀಡದಿದ್ದಾಗ ಹೀಗಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಮ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವಾಗಲೇ ಭೌತಿಕ ಭೋಗವನ್ನು ಬಯಸುವವನ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಾಭಾಸವಿದೆ ಎಂದು ಚೈತನ್ಯ ಚರಿತಾಮೃತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ದೇವತೆಯ ಪೂಜೆ ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ದೇವತೆಯ ಪೂಜೆಯು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದದ್ದು.

ಭಗವದ್ಭಾವಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಬಯಸುವ ಜೀವಿಗೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಬಯಕೆಗಳೇ ತೊಡಕುಗಳು. ಆದುದರಿಂದ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯವರು ಬಯಸುವ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಲಾಭಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯವರು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಗಿಂತ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಒಲವನ್ನು ತೋರಬಹುದು.

ಶ್ಲೋಕ - 23

ಅನ್ತವತ್ತು ಫಲಂ ತೇಷಾಂ ತದ್ ಭವತ್ಯಲ್ಪಮೇಧಸಾಮ್ |

ದೇವಾನ್ ದೇವಯಜೋ ಯಾಂತಿ ಮದ್ಭಕ್ತಾ ಯಾನ್ತಿ ಮಾಮಪಿ ||೨೩||

ಅನ್ತವತ್—ನಾಶಶೀಲವಾದದ್ದು; ತು—ಆದರೆ; ಫಲಮ್—ಫಲವು; ತೇಷಾಮ್—ಅವರ; ತತ್—ಆ; ಭವತಿ—ಆಗುತ್ತದೆ; ಅಲ್ಪಮೇಧಸಾಮ್—ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ; ದೇವಾನ್—ದೇವತೆಗಳನ್ನು;

ದೇವ ಯಜಃ—ದೇವತೆಗಳ ಆರಾಧಕರು; ಯಾಂತಿ—ಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ಮತ್—ನನ್ನ; ಭಕ್ತಾಃ—ಭಕ್ತರು; ಯಾನ್ತಿ—ಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ಮಾಮ್—ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ; ಅಪಿ—ಕೂಡ.

ಅನುವಾದ

ಅಲ್ಪಬುದ್ಧಿಯವರು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಪಡೆಯುವ ಫಲವು ಮಿತವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಅಲ್ಪಕಾಲದ್ದು. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ದೇವತೆಗಳ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಭಕ್ತರು ಕಡೆಗೆ ನನ್ನ ಪರಮ ಲೋಕವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವರು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಕೆಲವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರು ದೇವತೆಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ಪರಮ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ವಿವಿಧ ದೇವತೆಗಳು ನೆಲೆಸಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವರೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸೂರ್ಯ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡುವವನು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡುವವನು ಚಂದ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಯಾರಾದರೂ ಇಂದ್ರನಂತಹ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಲು ಬಯಸಿದರೆ ಆತನು ಆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ದೇವತೆಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಯಾವ ದೇವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವನೆಂಬುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿರಾಕರಿಸಿದೆ. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಭಕ್ತನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನ ಪರಮ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ದೇವತೆಗಳು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ದೇಹದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಾದರೆ ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೂ ಅದೇ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು ಎಂದು ವಾದ ಹೂಡಬಹುದು. ಆದರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ಅಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ದೇಹದ ಯಾವ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಎಷ್ಟು ದಡ್ಡರೆಂದರೆ ಅವರು ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಆಹಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಅನೇಕ ರೀತಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅಷ್ಟೇನೂ ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲ. ಕಿವಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೂಲಕ ದೇಹಕ್ಕೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವೆ? ದೇವತೆಗಳು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ವಿಶ್ವದೇಹದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳು ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ; ಅಂತಹವರು ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ದೇವತೆಯೂ ಒಬ್ಬ ದೇವರು ಮತ್ತು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಧಿ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ.

ದೇವತೆಗಳಷ್ಟೇ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವಿಗಳೂ ಹೀಗೆ ಭಾಗಗಳೇ ಹೌದು. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ತಲೆ, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಅವನ ತೋಳುಗಳು, ವೈಶ್ಯರು ಅವನ ನಡು, ಶೂದ್ರರು ಅವನ ಕಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಸನ್ನಿವೇಶ ಏನೇ ಇರಲಿ, ದೇವತೆಗಳೂ

ತಾನೂ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶಗಳು ಎಂದು ಮನುಷ್ಯನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಅವನ ಜ್ಞಾನವು ಪರಿಪೂರ್ಣ. ಆದರೆ ಇದು ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಅವನು ದೇವತೆಗಳು ವಾಸಿಸುವ ಬೇರೆ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಭಕ್ತನು ತಲಪುವ ಗುರಿಯು ಇದಲ್ಲ.

ದೇವತೆಗಳ ವರಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಫಲಗಳು ನಾಶವಾಗುವಂತಹವು. ಏಕೆಂದರೆ ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಲೋಕಗಳು, ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಾಶವಂಟು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಪಡೆಯುವ ಫಲಗಳೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕಡಮೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಜೀವಿಗಳು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತನು ನಿತ್ಯಜ್ಞಾನಾನಂದವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನ ಸಾಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಆರಾಧಕನ ಸಾಧನೆಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಪರಮ ಪ್ರಭು ಅಮಿತನಾದವನು. ಅವನ ಕೃಪೆಯೂ ಅಮಿತ, ಅವನ ಕರುಣೆಯೂ ಅಮಿತ. ಆದುದರಿಂದ ಪರಮ ಪ್ರಭು ತನ್ನ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತನಿಗೆ ತೋರುವ ಕರುಣೆಗೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ - 24

ಅವ್ಯಕ್ತಂ ವ್ಯಕ್ತಿಮಾಪನ್ನಂ ಮನ್ಯಂತೇ ಮಾಮಬುದ್ಧಯಃ |

ಪರಂ ಭಾವಮಜಾನಂತೋ ಮಮಾವ್ಯಯಮನುತ್ತಮಮ್ ||೨೪||

ಅವ್ಯಕ್ತಮ್—ಅವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದವನು; ವ್ಯಕ್ತಿಮ್—ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು; ಆಪನ್ನಮ್—ಹೊಂದಿದವನು; ಮನ್ಯಂತೇ—ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ; ಮಾಮ್—ನನ್ನನ್ನು; ಅಬುದ್ಧಯಃ—ಬುದ್ಧಿ ಹೀನರು; ಪರಮ್—ಪರಮೋನ್ನತವಾದ; ಭಾವಮ್—ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು; ಅಜಾನಂತಃ—ತಿಳಿಯದವರಾಗಿ; ಮಮ—ನನ್ನ; ಅವ್ಯಯಮ್—ಅವಿನಾಶಿಯಾದ; ಅನುತ್ತಮಮ್—ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ.

ಅನುವಾದ

ನನ್ನನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿಯದ ಬುದ್ಧಿ ಹೀನರು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ನಾನು, ಕೃಷ್ಣನು, ಮೊದಲು ನಿರಾಕಾರನಾಗಿದ್ದು ಅನಂತರ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಅಲ್ಪ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನಾಶವಿಲ್ಲದ್ದೂ ಪರಮೋಚ್ಚವೂ ಆದ ನನ್ನ ಉನ್ನತ ಸ್ವರೂಪವು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರನ್ನು ಮಂದಮತಿಗಳೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನ ಮುಂದೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೂ ಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ರೂಪವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯರು ಭಗವಂತನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಕ್ತರು. ಅವರು

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಹು ಸೂಕ್ತವಾದ ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ—

ತ್ವಾಂ ಶೀಲರೂಪಚರಿತೈಃ ಪರಮಪ್ರಕೃಷ್ಣೈಃ

ಸತ್ತೋನ ಸಾತ್ವಿಕತಯಾ ಪ್ರಬಲೈಶ್ಚ ಶಾಸ್ತ್ರೈಃ |

ಪ್ರಖ್ಯಾತದೈವಪರಮಾರ್ಥವಿದಾಂ ಮತೈಶ್ಚ

ನೈವಾಸುರ ಪ್ರಕೃತಯಃ ಪ್ರಭವಂತಿ ಬೋದ್ಧಮ್ ||

"ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರಭುವೇ, ವೇದವ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ನಾರದರಂತಹ ಭಕ್ತರಿಗೆ ನೀನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನೆಂದು ತಿಳಿದಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ನಿನ್ನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ನಿನ್ನ ರೂಪವನ್ನೂ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ರಾಜಸ ತಾಮಸ ಪ್ರಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿರುವವರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಅರಿಯಲಾರರು. ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಅಸಮರ್ಥರು. ಇಂತಹ ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರು ವೇದಾಂತವನ್ನೂ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಇತರ ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೂ ವಿವೇಚಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ನಿಪುಣರಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ" (ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನ 12).

ವೇದಾಂತ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಪರಮೋನ್ನತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಸಾಲದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಿಜವಾದ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಛಾಯೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ವೇದಾಂತ ಮತ್ತು ಊಹಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಈ ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರಿಗೆ ಸಹ ಬುದ್ಧಿ ಸಾಲದು. ಭಗವಂತನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಪರಮ ಸತ್ಯವು ನಿರಾಕಾರ ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇರುವವರನ್ನು **ಅಬುದ್ಧಯಃ** ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆಂದರೆ ಪರಮ ಸತ್ಯದ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಿಳಿಯದವರು ಎಂದರ್ಥ. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಏರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪರಮ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಡೆಯ ಮಾತೆಂದರೆ ದೇವೋತ್ತಮ ಪುರುಷನು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಹಾಪೂರ್ವಜರಾದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸಹ ಅನುಸರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಕೃಷ್ಣನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪರಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯದ ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳು ಕೃಷ್ಣನು ದೇವಕಿ ಮತ್ತು ವಸುದೇವರ ಮಗ ಅಷ್ಟೇ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ರಾಜ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಬಲ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ (9.11) ಇದನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದೆ — **ಅವಜಾನಂತಿ ಮಾಂ ಮೂಢಾ ಮಾನುಷೀಂ ತನುಮ್ ಆಶ್ರಿತಮ್**. "ಮೂರ್ಖರು ಮಾತ್ರವೇ ನಾನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ."

ವಾಸ್ತವಾಂಶವೆಂದರೆ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸದೆ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಯಾರೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಭಾಗವತವು (10.14.29) ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ

ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ —

ಅಥಾಪಿ ತೇ ದೇವ ಪದಾಮ್ಬುಜದ್ವಯ-

ಪ್ರಸಾದಲೇಶಾನುಗೃಹೀತ ಏವ ಹಿ |

ಜಾನಾತಿ ತತ್ತಂ ಭಗವನ್ ಮಹಿಮ್ನೋ

ನ ಚಾನ್ಯ ಏಕೋಽಪಿ ಚಿರಂ ವಿಚಿನ್ವನ್ ||

"ಪ್ರಭುವೇ, ಯಾರಿಗಾದರೂ ನಿನ್ನ ಚರಣಕಮಲದ ಕರುಣೆಯ ಕೃಪೆಯು ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ದೊರಕುವ ಭಾಗ್ಯವಾದರೆ ಅವನು ನಿನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಘನತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಘನತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಊಹಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವವರು ವೇದಗಳನ್ನು ಹಲವಾರು ವರ್ಷ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಅರಿಯಲಾರರು." ಬರಿಯ ಮಾನಸಿಕ ಊಹಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ವೈದಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಚರ್ಚೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನಾಗಲೀ, ಅವನ ರೂಪವನ್ನಾಗಲೀ, ಗುಣವನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ನಾಮವನ್ನಾಗಲೀ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಅವನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯ. ಹರೇ ಕೃಷ್ಣ, ಹರೇ ಕೃಷ್ಣ, ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ, ಹರೇ ಹರೇ, / ಹರೇ ರಾಮ, ಹರೇ ರಾಮ, ರಾಮ ರಾಮ, ಹರೇ ಹರೇ ಎನ್ನುವ ಮಹಾಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಭಕ್ತರಲ್ಲದ ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಈ ಭೌತಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಾದ ಶರೀರವಿದ್ದು, ಅವನ ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಅವನ ರೂಪ ಎಲ್ಲವೂ ಮಾಯೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳಿಗೆ ಮಾಯಾವಾದಿಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಅವರಿಗೆ ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯ ತಿಳಿಯದು.

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶ್ಲೋಕವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ — **ಕಾಮ್ಯಸೈಸೈರ್ ಹೃತ-ಜ್ಞಾನಾಃ ಪ್ರಪದ್ಯಂತೇಽನ್ಯದೇವತಾಃ.** "ಕಾಮಾಭಿಲಾಷೆಗಳಿಂದ ಕುರುಡರಾದವರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಶರಣಾಗುತ್ತಾರೆ." ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ದೇವತೆಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಭಗವಂತನಿಗೂ ಒಂದು ಲೋಕವಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾಗಿದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ, **ದೇವಾನ್ ದೇವಯಜೋ ಯಾನ್ತಿ ಮದ್ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಯಾಂತಿ ಮಾಮ್ ಅಪಿ** — ಎಂದರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರು ದೇವತೆಗಳ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಭಕ್ತರು ಕೃಷ್ಣಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಮೂರ್ಖ ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳು ಭಗವಂತನಿಗೆ ರೂಪವಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಈ ರೂಪಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಲಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೇ ಎಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೀತೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ ದೇವತೆಗಳೂ ಅವರ ನಿವಾಸಗಳೂ ನಿರಾಕಾರ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆಯೆ? ದೇವತೆಗಳಾಗಲೀ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನಾಗಲೀ ನಿರಾಕಾರರಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಅವರೆಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷ. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನದೇ ಲೋಕವಿದೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅವರ ಲೋಕಗಳಿವೆ.

ಆದುದರಿಂದ ಪರಮ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ರೂಪವಿಲ್ಲ, ರೂಪವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಲಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಅದ್ವೈತಿಗಳ ವಾದವು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳ ರೂಪಗಳೂ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ರೂಪವೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು **ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ** ಎಂದು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಿಂದ ನಾವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪರಾತ್ಪರ ಸತ್ಯವು **ಆನಂದಮಯೋಽಭ್ಯಾಸಾತ್** ಅಥವಾ ಸ್ವಭಾವತಃ ಆನಂದಮಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ಮತ್ತು ಭಗವಂತನು ಅಪರಿಮಿತ ಮಂಗಳ ಗುಣಗಳ ಭಂಡಾರ ಎನ್ನುವುದನ್ನೂ ವೇದಗಳು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ತಾನು **ಅಜ** (ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲದವನು) ಆದರೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಿಂದ ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳು ಇವು. ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ನಿರಾಕಾರನಾಗಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರಾಕಾರವಾದಿಯಾದ ಅದ್ವೈತಿಯು, ರೂಪವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಗೀತೆಯ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಳ್ಳು. ಪರಾತ್ಪರ ಸತ್ಯವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ರೂಪವೂ ಉಂಟು, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ ಉಂಟು ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 25

ನಾಹಂ ಪ್ರಕಾಶಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಯೋಗಮಾಯಾಸಮಾವೃತಃ |

ಮೂಢೋಽಯಂ ನಾಭಿಜಾನಾತಿ ಲೋಕೋ ಮಾಮಜಮವ್ಯಯಮ್ ||೨೫||

ನ—ಅಲ್ಲ; ಅಹಮ್—ನಾನು; ಪ್ರಕಾಶಃ—ವ್ಯಕ್ತನು; ಸರ್ವಸ್ಯ—ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೆ; ಯೋಗಮಾಯಾ—ಅಂತರಂಗ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ; ಸಮಾವೃತಃ—ಆವೃತನು; ಮೂಢಃ—ಮೂಢನು; ಅಯಮ್—ಇವುಗಳನ್ನು; ನಾಭಿಜಾನಾತಿ—ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ; ಲೋಕಃ—ಜನರು; ಮಾಮ್—ನನ್ನನ್ನು; ಅಜಮ್—ಜನ್ಮರಹಿತನು; ಅವ್ಯಯಮ್—ಅಕ್ಷಯನು ಎಂದು.

ಅನುವಾದ

ಮೂಢರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೀನರಿಗೆ ನಾನು ಎಂದೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾನು ಅಂತರಂಗ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಆವೃತನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಹುಟ್ಟು ಇಲ್ಲ, ನಾನು ಅವ್ಯಯನು ಎಂದು ಅವರು ತಿಳಿಯರು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಕೃಷ್ಣನು ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಆತನು ಈಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇಕೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವ್ಯಕ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿದ್ದಾಗ ಅವನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡವರು ಕೆಲವರೇ. ಕುರುಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅಗ್ರಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಶಿಶುಪಾಲನು ವಿರೋಧಿಸಿದಾಗ, ಭೀಷ್ಮನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿ ಅವನು ಪರಮ ಪ್ರಭುವೆಂದು ಸಾರಿದ. ಹಾಗೆಯೇ, ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವನೇ ಪರಮ ಪ್ರಭು ಎಂದು ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತರಲ್ಲದವರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ

ಅವನು ವ್ಯಕ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ — ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದವರು ಕೃಷ್ಣನು ಅವರಂತೆಯೇ ಒಬ್ಬನು ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನ ಭಕ್ತರು ಮಾತ್ರ ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಆನಂದದ ಆಗರವಾಗಿ ಕಂಡರು. ಭಕ್ತರಲ್ಲದ ಇತರ ಮಂದಮತಿಗಳಿಗೆ ಅವನು ಯೋಗಮಾಯೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿದ್ದ.

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ (1.8.19) ಕುಂತಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಮಾಯೆಯ ಪರದೆಯು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದೆ, ಆದುದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕಾಣಲಾರರು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಯೋಗ ಮಾಯೆಯ ಪರದೆಯನ್ನು ಈಶೋಪನಿಷತ್ತು (ಮಂತ್ರ 15) ಸಹ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ —

ಹಿರಣ್ಮಯೇನ ಪಾತ್ರೇಣ ಸತ್ಯಸ್ಯಾಪಿಹಿತಂ ಮುಖಮ್ |

ತತ್ ತ್ವಂ ಪೂಷನ್ಪಾಪ್ಯಣು ಸತ್ಯಧರ್ಮಾಯ ದೃಷ್ಟಯೇ ||

"ಪ್ರಭುವೇ, ವಿಶ್ವಪಾಲಕನು ನೀನೇ, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯೇ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಧಾರ್ಮಿಕ ತತ್ವವು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ಯೋಗ ಮಾಯೆಯು ಮುಚ್ಚಿದೆ. ಯೋಗ ಮಾಯೆಯ ಅಥವಾ ಅಂತರಂಗ ಶಕ್ತಿಯ ತೆರೆಯು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಯೋತಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನಾನು ಕಾಣದಂತೆ ಅಡ್ಡಿಮಾಡುವ ಈ ಮಹಾಪ್ರಭೆಯನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ನಿವಾರಿಸು." ತನ್ನ ದಿವ್ಯ ಚ್ಛಾನಾನಂದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಯೋತಿಯ ಅಂತರಂಗ ಶಕ್ತಿಯು ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತದೆ. ಮಂದ ಬುದ್ಧಿಯ ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳು ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಪರಮ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು.

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ (10.14.7) ಬ್ರಹ್ಮನು ಮಾಡುವ ಒಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಇದೆ. "ಹೇ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನೇ, ಹೇ ಪರಮಾತ್ಮನೇ, ಎಲ್ಲ ರಹಸ್ಯಗಳ ಪ್ರಭುವೇ, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಲೀಲೆಗಳನ್ನೂ ಗಣಿಸಬಲ್ಲವರು ಯಾರು? ನೀನು ನಿರಂತರವೂ ನಿನ್ನ ಅಂತರಂಗ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರಾದವರು ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಪರಮಾಣುರಚನೆಯನ್ನು, ಅಂದರೆ ಗ್ರಹಗಳ ಪರಮಾಣು ರಚನೆಯನ್ನು ಸಹ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನೀನೇ ಅವರ ಎದುರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ನಿನ್ನ ಚೈತನ್ಯ ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಲಾರರು." ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹುಟ್ಟು ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅವನು **ಅವ್ಯಯ**, ಕ್ಷೀಣನಾಗದವನು. ಅವನ ನಿತ್ಯರೂಪವು ಚ್ಛಾನಾನಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅವನ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಕೊನೆ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ - 26

ವೇದಾಹಂ ಸಮತೀತಾನಿ ವರ್ತಮಾನಾನಿ ಚಾರ್ಜುನ |

ಭವಿಷ್ಯಾಣಿ ಚ ಭೂತಾನಿ ಮಾಂ ತು ವೇದ ನ ಕಶ್ಚನ ||೨೬||

ವೇದ—ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ; ಅಹಮ್—ನಾನು; ಸಮತೀತಾನಿ—ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗತಿಸಿದೆ; ವರ್ತಮಾನಾನಿ

—ಈಗಿನ; ಚ—ಮತ್ತು; ಅರ್ಜುನ—ಅರ್ಜುನನೇ; ಭವಿಷ್ಯಾಣಿ—ಭವಿಷ್ಯದ; ಚ—ಕೂಡ; ಭೂತಾನಿ
—ಹಿಂದಿನ; ಮಾಮ್—ನನ್ನನ್ನು; ತು—ಆದರೆ; ವೇದನ—ತಿಳಿದಿಲ್ಲ; ಕಶ್ಚನ—ಯಾರೊಬ್ಬನೂ.

ಅನುವಾದ

ಅರ್ಜುನಾ, ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾಗಿ ನಾನು ಹಿಂದೆ ಆದದ್ದನ್ನು, ಈಗ ಆಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಬರುವುದನ್ನೂ ಬಲ್ಲೆ. ನಾನು ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳನ್ನೂ ಬಲ್ಲೆ; ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಇಲ್ಲಿ ಸಾಕಾರ ಮತ್ತು ನಿರಾಕಾರಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳು ಪರಿಗಣಿಸುವಂತೆ, ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ರೂಪವಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಮಾಯೆಯಾಗಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಆತನು ಜೀವಿಯಂತೆ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು, ತನ್ನ ಭೂತಕಾಲವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಭೌತಿಕ ಶರೀರವಿರುವವನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾರ, ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಲಾರ, ಈ ಜನ್ಮದ ಫಲವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಲಾರ. ಆದುದರಿಂದ ಆತನು ಭೂತ, ವರ್ತಮಾನ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಂತಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹಿಂದೆ ಏನಾಯಿತು, ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಏನಾಗುವುದು ಎನ್ನುವುದು ತನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷಾಂತರ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಸೂರ್ಯದೇವನಾದ ವಿವಸ್ವಾನನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದುದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನೆನಪಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಆತನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಯನ್ನೂ ಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಾಗಿ ಆತನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾಗಿ ಆತನ ಸನ್ನಿಧಿಯಿದ್ದರೂ ಮಂದಬುದ್ಧಿಯವರು ಮಾತ್ರ ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪರಮ ಪುರುಷನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಿವ್ಯ ಶರೀರವು ನಾಶವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಇದ್ದಾನೆ, ಮಾಯೆಯು ಮೋಡದಂತೆ ಇದೆ. ಐಹಿಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೂ, ಮೋಡಗಳೂ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೂ, ಗ್ರಹಗಳೂ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೋಡಗಳು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಮುಚ್ಚಬಹುದು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪರಿಮಿತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೀಗೆ ಮುಚ್ಚಿದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ನಿಜವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿಹೋಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಯೆಯು ಪರಮ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಲಾರದು. ಆತನ ಅಂತರಂಗ ಶಕ್ತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಂದಮತಿಗಳಾದ ಮನುಷ್ಯರು ಅವನನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮೂರನೆಯ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಲಕ್ಷಲಕ್ಷ ಮಂದಿ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣರಾದ ಸಹಸ್ರಾರು ಮಂದಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಸಹ ಕೃಷ್ಣನು

ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ವಿರಳ. ನಿರಾಕಾರ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಅಥವಾ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದರೂ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು, ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರ.

ಶ್ಲೋಕ - 27

ಇಚ್ಛಾದ್ವೇಷಸಮುತ್ಥೇನ ದ್ವಂದ್ವಮೋಹೇನ ಭಾರತ |

ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಸಮೋಹಂ ಸರ್ಗೇ ಯಾನ್ತಿ ಪರಂತಪ ||೨೭||

ಇಚ್ಛಾ—ಇಚ್ಛೆ; ದ್ವೇಷ—ಮತ್ತು ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ; ಸಮುತ್ಥೇನ—ಉತ್ಪನ್ನವಾದ; ದ್ವಂದ್ವ—
ದ್ವಂದ್ವಗಳ; ಮೋಹೇನ—ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ; ಭಾರತ—ಭರತ ವಂಶದವನೇ; ಸರ್ವ—ಎಲ್ಲ;
ಭೂತಾನಿ—ಜೀವಿಗಳು; ಸಮೋಹಮ್—ಭ್ರಮೆಯನ್ನು; ಸರ್ಗೇ—ಜನಿಸುವಾಗ; ಯಾನ್ತಿ—
ಹೊಂದುವರು; ಪರಂತಪ—ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವವನೇ.

ಅನುವಾದ

ಭರತವಂಶಜನಾದ ಅರ್ಜುನನೇ, ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವವನೇ, ಆಸೆ ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳೂ ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಪರಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನನಾದ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿರುವುದೇ ಜೀವಿಯ ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪ. ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಈ ಪರಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಬೇರೆಯಾದಾಗ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯು ಅವನನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಆತನು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಈ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿಯು ಬಯಕೆ ಮತ್ತು ದ್ವೇಷಗಳ ದ್ವಂದ್ವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಯಕೆ ಮತ್ತು ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಅಜ್ಞಾನಿಯು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನೊಡನೆ ಒಂದಾಗಲು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಭ್ರಾಂತಿಗೆ ಒಳಗಾಗದ ಮತ್ತು ಬಯಕೆ, ದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ಕಲುಷಿತರಾಗದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರು, ಪ್ರಭು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಒಳಗಿನ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ದ್ವಂದ್ವ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನಗಳಿಂದ ಭ್ರಮೆಗೊಳಗಾದವರು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಐಹಿಕ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಅವರ ದುರದೃಷ್ಟಿ. ಹೀಗೆ ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಗಾದವರಿಗೆ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವರು, "ಇವಳು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ; ಇದು ನನ್ನ ಮನೆ; ನಾನು ಈ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ; ಈ ಹೆಂಡತಿಯ ಗಂಡ", ಎಂದೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಅಪಕೀರ್ತಿ ಮತ್ತು ಕೀರ್ತಿ, ದುಃಖ ಮತ್ತು ಸುಖ, ಹೆಂಗಸು ಮತ್ತು ಗಂಡಸು, ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ನೋವು ಮೊದಲಾದ ದ್ವಂದ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದಾದ ದ್ವಂದ್ವಗಳು. ಹೀಗೆ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಭ್ರಮಿತರಾದವರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದಡ್ಡರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಅರಿಯಲಾರರು.

ಶ್ಲೋಕ - 28

ಯೇಷಾಂ ತ್ವನ್ತಗತಂ ಪಾಪಂ ಜನಾನಾಂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಾಮ್ |
ತೇ ದ್ವನ್ದ್ವಮೋಹನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ಭಜನ್ತೇ ಮಾಂ ದೃಢವ್ರತಾಃ ||೨೮||

ಯೇಷಾಮ್—ಯಾವ; ತು—ಆದರೆ; ಅನ್ತಗತಮ್—ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿದೆಯೋ; ಪಾಪಮ್—ಪಾಪವು; ಜನಾನಾಮ್—ಜನರ; ಪುಣ್ಯ—ಪುಣ್ಯದ; ಕರ್ಮಣಾಮ್—ಪೂರ್ವಕರ್ಮಗಳುಳ್ಳ; ತೇ—ಅವರು; ದ್ವನ್ದ್ವಮ್—ದ್ವಂದ್ವದ; ಮೋಹ—ಮೋಹದಿಂದ; ನಿರ್ಮುಕ್ತಾಃ—ಮುಕ್ತರಾಗಿ; ಭಜನ್ತೇ—ಭಕ್ತಿಸೇವಾ ನಿರತರಾಗುವರು; ಮಾಮ್—ನನ್ನಲ್ಲಿ; ದೃಢವ್ರತಾಃ—ದೃಢ ನಿರ್ಧಾರದೊಂದಿಗೆ.

ಅನುವಾದ

ಯಾರು ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಯೋ ಮತ್ತು ಯಾರ ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿವೆಯೋ ಅವರು ಭ್ರಾಂತಿಯ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ದೃಢ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಏರಲು ಅರ್ಹರಾದವರು ಯಾರು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಪಾಪಿಗಳಾದವರು, ನಾಸ್ತಿಕರು, ಮೂರ್ಖರು ಮತ್ತು ಮೋಸಗಾರರಿಗೆ ಆಸೆ ಮತ್ತು ದ್ವೇಷಗಳ ದ್ವಂದ್ವವನ್ನು ದಾಟುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಯಾರು ಧರ್ಮದ ನಿಯಂತ್ರಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದಾರೋ, ದೈವಭಕ್ತರಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೋ ಮತ್ತು ಪಾಪಕರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ಮಾತ್ರ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಲ್ಲರು ಮತ್ತು ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಪರಿಶುದ್ಧ ಚ್ಛಾನದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಬಲ್ಲರು. ಅನಂತರ ಕ್ರಮೇಣ ಅವರು ಸಮಾಧಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬಲ್ಲರು. ಇದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಉತ್ಕರ್ಷ ಸಾಧ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಕ್ತರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಬಲ್ಲ.

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿ ಬೇಕೆಂದರೆ ಆತನು ಭಕ್ತರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

(ಮಹತ್ನೇವಾಂ ದ್ವಾರಮ್ ಆಹುರ್ ವಿಮುಕ್ತೇಃ) ಆದರೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಮನೋಧರ್ಮದ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಸೇರುವವನು ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅತ್ಯಂತ ಕತ್ತಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ (ತಮೋದ್ವಾರಂ ಯೋಷಿತಾಂ ಸನ್ನಿಸನ್ನಮ್) ಎಂದು ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ (5.5.2) ಹೇಳಿದೆ. ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲ ಬದ್ಧ ಆತ್ಮಗಳನ್ನು ಅವರ ಭ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಲೆಂದೇ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಧೀನರಾಗಿರುವ ತಮ್ಮ ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಭಗವಂತನ ನಿಯಮದ ಮಹಾ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಎಂದು ನಿರಾಕಾರವಾದಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ತನ್ನ ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಸ್ಥಾಪಿತನಾಗದೆ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಪರಮ

ಪುರುಷನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಅವನ ದಿವ್ಯಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಶ್ಲೋಕ - 29

ಜರಾಮರಣಮೋಕ್ಷಾಯ ಮಾಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಯತಸ್ತಿ ಯೇ |

ತೇ ಬ್ರಹ್ಮ ತದ್ ವಿದುಃ ಕೃತ್ಸುಮಧ್ಯಾತ್ಮಂ ಕರ್ಮ ಚಾಖಿಲಮ್ ||೨೯||

ಜರಾ—ಮುಪ್ಪು; ಮರಣ—ಸಾವುಗಳಿಂದ; ಮೋಕ್ಷಾಯ—ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ; ಮಾಮ್—ನನ್ನನ್ನು; ಆಶ್ರಿತ್ಯ—ಆಶ್ರಯಿಸಿ; ಯತಸ್ತಿ—ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೋ; ಯೇ—ಯಾರು; ತೇ—ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು; ಬ್ರಹ್ಮ—ಬ್ರಹ್ಮನ್; ತತ್—ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅದನ್ನು; ವಿದುಃ—ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ; ಕೃತ್ಸುಮ್—ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು; ಅಧ್ಯಾತ್ಮಮ್—ದಿವ್ಯವಾದುದನ್ನು; ಕರ್ಮ—ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು; ಚ—ಕೂಡ; ಅಖಿಲಮ್—ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ.

ಅನುವಾದ

ಮುಪ್ಪು, ಸಾವುಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ನಿಜವಾಗಿ ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮನ್, ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ದಿವ್ಯಕರ್ಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಬಲ್ಲರು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ಮುಪ್ಪು ಮತ್ತು ರೋಗಗಳು ಈ ಜಡ ದೇಹವನ್ನು ಕಾಡುತ್ತವೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ದೇಹವನ್ನಲ್ಲ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ಮುಪ್ಪು, ರೋಗ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಜೊತೆಯವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿ ನಿತ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವವನು ನಿಜವಾಗಿ ಮುಕ್ತನಾದವನು. **ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ.** ನಾನು ಚೇತನಾತ್ಮನು. ತಾನು ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಅಥವಾ ಚೇತನಾತ್ಮ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿರುವಂತೆ, ಬದುಕಿನ ಈ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕರ್ಮಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದಿವೆ.

ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುವ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಅಶುದ್ಧ ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗುರಿಗಳನ್ನು ತಲಪುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದಾಗ, ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನೊಡನೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಆದರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವವರು ಪರಮ ಪ್ರಭುವನ್ನು ಅವನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಲಪುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲದವರು ಸಹ, ಗೋಲೋಕ, ವೃಂದಾವನ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನ ಕೃಷ್ಣನ ಪರಮ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಲಾರರು. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ (ಮಾಮ್ ಆಶ್ರಿತೃ) ಕರ್ಮಮಾಡುವವರು ಮಾತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರು, ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಕೃಷ್ಣ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಲು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹವರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನ್.

ಭಗವಂತನ ರೂಪ ಅಥವಾ ಅರ್ಚಾವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದವರಿಗೆ ಅಥವಾ ಐಹಿಕ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಮಾತ್ರವೇ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದವರಿಗೆ ಸಹ, ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಅಥವಾ ಅಧಿಭೂತ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಭಾವಾರ್ಥವು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಶ್ಲೋಕ - 30

ಸಾಧಿಭೂತಾಧಿದೈವಂ ಮಾಂ ಸಾಧಿಯಜ್ಞಂ ಚ ಯೇ ವಿದುಃ |

ಪ್ರಯಾಣಕಾಲೇಽಪಿ ಚ ಮಾಂ ತೇ ವಿದುರ್ಯುಕ್ತಚೇತಸಃ ||೩೦||

ಸ ಅಧಿಭೂತ—ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಶಾಸನ ತತ್ತ್ವ; ಅಧಿದೈವಮ್—ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಳುವವನು; ಮಾಮ್—ನನ್ನನ್ನು; ಸ ಅಧಿಯಜ್ಞಮ್—ಸಕಲ ಯಜ್ಞಗಳ ಆಧಿಪತಿ ಎಂದು; ಚ—ಕೂಡ; ಯೇ—ಯಾರು; ವಿದುಃ—ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ; ಪ್ರಯಾಣ—ಮರಣದ; ಕಾಲೇ—ಸಮಯದಲ್ಲಿ; ಅಪಿ—ಕೂಡ; ಚ—ಮತ್ತು; ಮಾಮ್—ನನ್ನನ್ನು; ತೇ—ಅವರು; ವಿದುಃ—ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ; ಯುಕ್ತಚೇತಸಃ—ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿದವರಾಗಿ.

ಅನುವಾದ

ನನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವವರು, ಪರಮ ಪ್ರಭುವಾದ ನಾನೇ ಎಲ್ಲ ಐಹಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ, ದೇವತೆಗಳ, ಯಜ್ಞ ರೀತಿಗಳ, ನಿಯಂತ್ರಕ ತತ್ತ್ವ ಎಂದು ಬಲ್ಲವರು, ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು ಮತ್ತು ಅರಿಯಬಲ್ಲರು.

ಭಾವಾರ್ಥ

ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವವರು ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವಿನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ದಿವ್ಯ ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯನು, ಪರಮ ಪ್ರಭುವು ಹೇಗೆ ಐಹಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಳುವ ತತ್ತ್ವ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ. ಇಂತಹ ದಿವ್ಯ ಸಹಯೋಗದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಕ್ರಮೇಣ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನ ವಿಷಯವನ್ನು ಮನಗಾಣುತ್ತಾನೆ. ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವ ಇಂತಹ ಮನುಷ್ಯನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಸಹಜವಾಗಿ ಆತನು

ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಲೋಕವಾದ ಗೋಲೋಕ ವೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಏರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಮನುಷ್ಯನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಈ ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರಾರಂಭವೆಂದರೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವವರ ಸಹವಾಸ. ಇಂತಹ ಸಹವಾಸವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನೊಡನೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದೇವೋತ್ತಮ ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಜೀವಿಯ ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪವೂ ಮತ್ತು ಜೀವಿಯು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹೇಗೆ ಮರೆತು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಐಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುವುದೂ ನಿಜವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಸತ್ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ ಜೀವಿಯು, ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮರೆತದ್ದರಿಂದ ತಾನು ಭೌತಿಕ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಬಂಧಿತನಾದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮನುಷ್ಯರೂಪದ ಜನ್ಮವು ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪಡೆಯಲು ಲಭಿಸಿದ ಒಂದು ಅವಕಾಶ. ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಅವ್ಯಾಜ ಕರುಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಜೀವಿಯು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ.

ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ಮನುಷ್ಯ, ಕುತೂಹಲಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯ, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಜ್ಞಾನ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನ, ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ರೋಗಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮತ್ತು ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಪೂಜೆ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಮಾಡಿದೆ. ಆದರೂ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮೇಲೇರಿದವನಿಗೆ ಈ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ನೇರವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆಮಾಡಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಿತ್ಯಸೇವಕನೆನ್ನುವ ತನ್ನ ಸಹಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆತನು ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಶ್ರವಣ ಮತ್ತು ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳು ಕೈಗೊಡುತ್ತವೆ ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸ. ಈ ದೃಢಶ್ರದ್ಧೆಗೆ **ದೃಢವ್ರತ** ಎಂದು ಹೆಸರು; ಇದು ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಪ್ರಾರಂಭ. ಇದೇ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ತೀರ್ಮಾನ. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಈ ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಈ ದೃಢ ನಂಬಿಕೆಯ ಸಾರ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ "ಪರಾತ್ಪರ ಜ್ಞಾನ" ಎಂಬ ಏಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಭಕ್ತಿವೇದಾಂತ ಭಾವಾರ್ಥವು ಮುಗಿಯಿತು.